

Veszprémi Szakképzési Centrum Táncsics Mihály Szakgimnáziumának, Szakközépiskolájának és Kollégiumának pedagógiai módszertani fejlesztési terve

**Készítette: Dr. Wirth Ernő
Horváthné Schriffert Éva**

1.	Az intézmény rövid bemutatása.....	4
2.	Elméleti áttekintés.....	7
2.1	Pedagógia	7
2.1.1	Pedagógiatörténet	7
2.1.2	Pedagógia fogalma.....	8
2.2	A módszer.....	9
2.3	Módszertan	9
2.3.1	Módszertan meghatározása	9
2.3.2	Módszertani szabadság.....	10
3.	Helyzelelemzés.....	11
3.1	Személyi feltételek	11
3.1.1	Tanulók.....	11
3.1.2	Pedagógusok.....	15
3.1.3	Bemutakozó portfólió	16
3.2	Tárgyi feltételek.....	21
4.	Fejlesztendő területek.....	21
4.1	Előzmények	21
4.2	Fejlesztendő terület:	21
4.3	A fejlesztés érdekében vállalt teendők:	22
4.4	Beszerzendő kiadványok	22
5.	Pedagógiai-módszertani kultúra	22
5.1	A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai	22
5.2	A beilleszkedési, magatartási nehézségek kezelésével összefüggő pedagógiai tevékenységünk.....	26
5.3	További feladataink:	28
5.4	Az SNI foglalkozások elmélet háttere. Az általunk is alkalmazott módszerek.....	31
5.5	A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok és kompetenciák – Mentálhigiénés nevelés.....	37
6.	Módszertani gyűjtemény	39
6.1	Olvasásfejlesztés.....	39
6.2	Szövegértés – szövegalkotás fejlesztése	41

6.3	Szókincs fejlesztése	42
6.4	Írásbeli és szóbeli anyanyelvi kommunikáció fejlesztése	45
7.	Ellenőrzés	45
8.	Melléklet.....	46
8.1	Sajátos nevelési igényű tanulók gyógypedagógiai fejlesztése. Óravázlat	49
9.	Felhasznált irodalom	53

1. Az intézmény rövid bemutatása

A Veszprémi Szakképzési Centrum Táncsics Mihály Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma Veszprém megye székhelyén, Veszprém városában található. Az intézmény címe: 8200 Veszprém, Eötvös Károly utca 1.

Veszprém a Közép-Dunántúli régióban található, Egyetemi város. A „Királynék” városa a Séd patakot övező dombokon és völgyekben terül el. Három kistáj találkozásánál: északról és északnyugatról a Bakony hegyvonulata, délről a Balaton-felvidék, keletről pedig a sík Mezőföld. E három tájegység, amely nagymértékben befolyásolja a város gazdasági tevékenységeit segítő szolgáltatások, a műszaki szolgáltatások, a pénzügyi egységek, a turisztika, az oktatási és egészségügyi ágazatok jelentőségét.

Iskolánk 1883-ban kezdte meg az akkor még iparos-tanoncok oktatását Veszprémben a régi Városháza emeletén. Azonban hamar kinőtte az épületet, így 1912-től egy új épületben működött tovább. Felterjesztés alapján iskolánk 1955. február 06-tól viseli a Táncsics Mihály nevet. A tanulók létszáma folyamatosan gyarapodott, a fiókiskolákkal együtt hamarosan elérte az 1400 főt. A létszámbővülés ismét felvetette a bővítés szükségességét. 1960-1961 között a Jutasi úton (mai helyén) épült meg az úgynevezett építő iskola 4 tanteremmel és egy 100 fős kollégiummal. 1968-ban az Óvári Ferenc utcai épületünket elcseréltük az Ének-Zenei Általános Iskola Eötvös utcai épületével, így az intézmény minden szakmáját egy helyen oktathatták tovább. Az utóbbi két évtized alatt is nagyméretű fejlesztések sora valósult meg. Az iskola régi sportpályáján felépült a tornacsarnok, megtörtént főépületek homlokzati szigetelése, a belső udvarban megépült egy hatszögletű pavilon, az „A” épület földszintjén különböző stílusokban, az első emeleten modern stílusban elkészültek a folyosó bútorzatának szekrényei és beülői. Ezek mind tanulóink munkájával készült remekművek.

Iskolánk intézményegységei között szerepel: a Tanműhely és a Kollégium. A Tanműhely a főépületektől kb. 4 km távolságban a város szélén, a Házgyári úton található. Helyi járatos autóbusszal jól megközelíthető. Itt folyik a szakközépiskolai osztályok kilencedik és a szakgimnáziumi osztályok kilencedik – tizenharmadik osztályának gyakorlati képzése.

A Kollégium az iskola „B” épületével összeépített épület. A közelsége miatt nagyon népszerű az ott lakó diákok számára, sokszor a férőhelyek száma kevésnek is bizonyul. 2017 szeptemberében indított sport szakgimnáziumi osztályokba az ország egész területéről jelentkeztek tanulók, ami szükségessé tette a kollégium hétféle nyitva tartását is. A kollégiumban az idei évben 62 tanulót tudtak elhelyezni, ami a férőhelyek 100 %-át jelenti.

Az iskola tanulói létszáma az 1990-es években közel 1600 fő volt. Azóta a tanulólétszám nappali évfolyamon folyamatosan csökken. Jelenleg 562 tanulója van az iskolának, melyből 72 fő esti felnőtt oktatásban vesz részt. Iskolánk szakképzési arculata eléggé változatos. Az oktatott szakmacsoportok szakképesítésre lebontva:

- egyéb szolgáltatások: *fodrász, kozmetikus*
- elektrotechnika-elektronika: *automatikai technikus, elektronikai technikus, villanszerelő*
- építészet: *ács, bádogos (felnőttképzés), festő-mázoló-tapétázó, magasépítő technikus, műemlékfenntartó technikus*
- faipar: *asztalos, faipari technikus*
- gépészet: *hegesztő, központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő*
- könnyűipar: *női szabó (felnőttképzés)*
- közlekedés: *járműfényező*
- oktatás: *sportedző*
- rendészet, honvédelem és közszolgálat: *közszolgálati ügyintéző*

A szakközépiskolai képzésben a tanulók három év alatt szakmát szerezhetnek és két év ráépüléssel lehetőségük van érettségi bizonyítvány megszerzésére. A szakgimnáziumi első négy évfolyamán a tanulók érettségi bizonyítványt szerezhetnek, melynek része a szakmai érettségi vizsga. Ezek mellett részsakképesítést tehetnek az érettségivel egy időben. Az egyéb szolgáltatás, az építészet, a faipar és az elektrotechnika-elektronika ágazatokban érettségi bizonyítványt szerzők a technikusképzésben folytathatják tanulmányaikat.

A szakközépiskolai és szakgimnáziumi képzéstípusok mellett 12. évfolyamon iskolánkban megtalálható a kifutó ágazati szakközépiskola az egyéb szolgáltatás, az építészet, a faipar, az elektrotechnika-elektronika és a rendészet, honvédelem és közszolgálat ágazatokban.

Intézményünk beiskolázási körzete elsősorban Veszprém város és Veszprém megye, de a sport szakgimnázium elindításával elmondható, hogy az egész ország területére kiterjed. Képzéseink jellegéből adódóan tanulólétszámunk csupán harmada – 183 fő – lány.

A hozzánk jelentkező diákok képességei, neveltségi szintje, szociális helyzete nagyon különböző. Érdemjegyek tekintetében az elégtelentől a kitűnőig minden előfordul. Elmondható, hogy a szakgimnáziumi osztályokba jobb-, míg a szakközépiskolai osztályokba gyengébb képességű gyerekek jelentkeznek. A szakközépiskolai tanulók nagyrészt szerény anyagi helyzetű családokból érkeznek hozzánk. Az ő segítségük kiemelt feladatunk mind tanulás, mind a szocializáció terén.

Tantestületünket 81 fő pedagógus alkotja, melyből 33 fő közismeretet oktató tanár, 39 fő szakmai tárgyakat oktató tanár, és 9 fő kollégiumi nevelőtanár. A tantestület életkorát tekintve

változatos. A pedagógusok legnagyobb része középkorú, de nagy számmal vannak nyugdíj előtt álló kollégák. Nagyon ritka a pályakezdő tanár, különösen a szakmai tantárgyakat oktató pedagógusok között. A lefedetlen óraszámok egy – egy szakterületen nem adnak ki egy teljes állást, így a hiányt óraadó tanárok alkalmazásával igyekeznek megoldani az iskola vezetése.

A tantestületünk közösség építés céljából kirándulásokat szervez tanévenként egyszer-kétszer. Decemberben karácsonyi, júniusban pedagógus napi házi ünnepségen vesz részt a tanári kar. Pedagógusnapi ünnepélyünkön adják át a törzsgárda okleveleket és elismeréseket a kiemelkedő munkát végzettek részére.

Az iskola igazgatójának munkáját három igazgatóhelyettes, egy tanműhelyvezető és egy kollégiumvezető segíti. Szakmai kérdésekben, döntésekben a tantestület tagjaiból kialakított kilenc munkaközösség is segítséget nyújt.

Iskolánk épületei, tantermei, a kollégium szobái, vizesblokkjai folyamatosan újulnak meg, a fejlesztéseknek köszönhetően a kor színvonalának megfelelnek. A tanulók érdeklődésének felkeltése érdekében a folyosók és a tantermek falain tablók, képek, szemléltető eszközök vannak elhelyezve, melyek az oktatásban is segítséget nyújtanak.

Az iskolai oktatásban nagy szerepe van a könyvtárnak. Könyvtárunk a megfelelő mennyiségű nyomtatott és digitális tudás anyaggal rendelkezik. Azok a tanulók, akik meglévő tudásukat szeretnék kiegészíteni, a szakos pedagógus segítségével a megfelelő irodalom kiválasztásával a könyvtárban megtehetik.

Iskolánkban fontos szerepe van a hagyományok ápolásának. Nemzeti ünnepek mellett az iskolánk névadójáról, Táncsics Mihályról a tanévenként megrendezett „Táncsics Napok” keretében emlékezünk meg. Ezen a napon osztályok közötti vetélkedő mellett tanulóink kulturális műsort adnak elő, ezzel a programmal kapcsolódunk az évenkénti Alma Mater városi rendezvénysorozathoz. Az ehhez kapcsolódó Rajz- és termékiállításokon mutathatják meg tanulóink elkészített remekeiket, melyekből a legjobbakat az iskola vezetése jutalmaz.

Szakmai munkaközösségek szakmai napokat tartanak, amelyen nagy cégek előadói tartanak elméleti és gyakorlati bemutatókat tanulóink számára. Ezeken az előadásokon az adott terület modern kori eszközei, anyagai és technológiai kerülnek bemutatásra.

A tanév folyamán az iskola életével kapcsolatos jelentős eseményeinek, tanulmányi-, kulturális- és sport eredményeinek, tanulók írásainak, beszámolóinak, osztályok fényképeinek regisztrálására évenként „Digitális évkönyv”-et jelentet meg.

A tanév végén a kiemelkedő teljesítményt nyújtó tanulók és kollektívák „Táncsics díj”-ban részesíthetők.

A hosszú évtizedek alatt pedagógiai szempontból újra és újra megújult, változott az irányelv: mit, mikor, mennyit és hogyan tanítsunk. Intézményünk és pedagógusai mindig részt vettek az újításokban és alkalmazkodtak is ahhoz.

Csak ebben az évszázadban említésre méltó a TIOK, az SZFP, a duális képzés, stb...

Ezekkel az irányokkal intézményünk pedagógusainak módszertani kultúrája is folyamatosan változott.

Büszkék lehetünk elődeinkre, hogy rendkívül nehéz és változó körülmények ellenére is több tízezer szakmunkást és technikust adtak hazánknak.

2. Elméleti áttekintés

2.1 Pedagógia

2.1.1 Pedagógiatörténet

A pedagógia görög eredetű szó, jelentése gyermekkísérés. a „paisz” gyermek és az „again” vezetés szóból származik. Kr.e. VI-V. században Athénban azt a művelt rabszolgát nevezték „paidagogosz”-nak, aki a fiúgyermeket a magántanítóhoz kísérte. A rabszolga az otthoni tanulásban segített és a későbbiekben a gyermek erkölcsi nevelését is rábízta. A „paidagogosz”, pedagógus szerepe egyre bővült. Nevelnie és oktatnia egyaránt kellett.

A nevelés egyidős az emberi társadalommal és az egyes történelmi korszakokban, kultúrákban különböző hangsúlyt kapott, az oktatással együtt jelentős tartalmi változásokon ment keresztül. Kezdetben a nevelés elmélete és gyakorlata összefonódott. A pedagógia más tudományokba ágyazottan, a teológiának, majd a filozófiának alárendelten van jelen.

A pedagógia önálló tudománnyá válása, azaz a tudományos pedagógia kialakulása a 18. század végén megy végbe. Ekkor jelentkezik Németországban az igény, hogy a pedagógiát a teológiától független, önálló tudományként rendszerezék.¹

¹ Mészáros-Németh-Pukánszky 2005

2.1.2 Pedagógia fogalma

A pedagógia igen összetett fogalom, amire a szakirodalom számos helyen utal. Ennek érzékeltetésére kiemelünk néhányat, a teljesség igénye nélkül.

Weszely Ödön definíciójában „A pedagógia szűkebb értelemben a nevelés elmélete. Feladata tudományos vizsgálódással megállapítani a nevelés céljait, eszközeit, módszereit; magyarázatát adni a neveléssel kapcsolatos kérdéseknek, s elvi megokolását a gyakorlati eljárásnak. Végül a tudományos kutatással megállapított elveket rendszerbe kell foglalnia, s rendszeresen előadnia.”² A szerző később arra is utal, hogy nem csupán a nevelésről alkotott tudományt nevezik pedagógiának, hanem magát a nevelést is, ami a gyakorlatban történik, és ez gyakran félreértésekhez vezet a terminológiában.

Petrikás Árpád értelmezésében szintén megjelenik a pedagógia összetettsége: „Kettős értelemben használt komplex fogalom. Egyrészt a nevelés elmélete, neveléstudomány, másrészt a nevelés gyakorlati megvalósulása jelölésére szolgál. A pedagógia mint neveléstudomány vizsgálja azokat a folyamatokat, körülményeket és feltételeket, amelyek közreműködnek a nevelésben. Feltárja összefüggéseiket, törvényszerűségeiket, s ezek alapján meghatározza a nevelés célját, alapelveit és feladatrendszerét, azokat az eljárásokat, szabályokat és módszereket, amelyek biztosítják a nevelési alapelvek megvalósulását.”³

„Pedagógia alatt értendő maga a gyakorlati nevelés és a nevelési folyamat történéseinek tudományos megvilágítása. A neveléstudomány kifejezés a nevelés jelenségeinek tudományos megközelítését fejezi ki.”⁴

Az értelmezések egyetértenek abban, hogy a pedagógia olyan komplex tudomány, ami a nevelés elméletét és gyakorlatát vizsgálja, miközben az ember céltudatos alakításának a tevékenységét tanulmányozza. Foglalkozik a gyakorlati nevelés minden formájával, valamint a nevelési valóság kutatásával, azaz a gyakorlat és az elmélet egyaránt megjelenik a diszciplínában.

---

² Weszely, 1905:5

³ Báthory- Falus 1997: 138.

⁴ Czike, 1996: 9

A pedagógia a nevelés elméletével és gyakorlatával, a tudás, az ismeret megszerzésének és továbbadásának kérdéseivel, valamint a gyakorlat orientálásával foglalkozó, önálló, komplex tudomány.

A neveléstudomány értelmezi és vizsgálja a már meglévő pedagógiai gyakorlatot, megfigyeli és leírja a gyakorlatban zajló nevelési folyamatot.

2.2 A módszer

A módszer fogalmát Comenius használta először a 17. században, az oktatás általános módjaként értelmezte ezt a fogalmat. Pestalozzi a gyermeki megismerésnek megfelelő oktatási eljárásokként értelmezte. Ha megismerjük a gyermeket, egyéniségének, képességeinek, készségeinek megfelelő módszereket tudunk alkalmazni.

Oktatási módszeren a tanárnak azokat a speciális eljárásait értjük, melyekkel a tanítási cél megvalósulását segíti a tanulási órán és az órán kívüli tevékenységben: ezzel együtt természetesen a tanulóknak azokat a munkaeljárásait is, melyekkel a tanítási cél realizálásában aktív módon részt vesznek.⁵

A módszer a tanár és a tanuló olyan eljárásait jelöli, amelyek különböző tanítási célok, eltérő ismeretanyagok elsajátításakor más-más didaktikai feladat elérése érdekében lényegében hasonló módon valósulnak meg. A Módszerek közé sorolható a tanári előadás, a magyarázat, a megbeszélés, a vita, a szemléltetés, a kísérletezés stb. Szervezési formák a frontális, a csoportos, a páros és az egyéni munka. Oktatási eszköznek tekintünk minden olyan tárgyat, amely az oktatás folyamatában a célok elérését segíti.⁶

2.3 Módszertan

2.3.1 Módszertan meghatározása

---

⁵ Nagy Sándor 1997

⁶ Falus Iván

Módszertan, másként methodika..., a pedagógiának a tanítás gyakorlatával szoros kapcsolatban álló, ennél fogva a tanítás munkájában értékesíthető része, mely az általános didaktika elveit az egyes tantárgyakra alkalmazza.⁷

Módszertan: Némely tevékenység, illetve valamely tudomány sajátos módszerével foglalkozó ismeretanyag, tudományág. Valamely tudatos tevékenység módszerét vagy különféle módszereit ismertető és megokoló tudományág. Iskolai meghatározása: pedagógiai módszertan, mint tantárgy.⁸

2.3.2 Módszertani szabadság

Akármilyen mértékben volt jellemző a tantervek centralizálása, akármilyen mértékben írják elő a kerettantervek a tanítandó tananyagot, maga a módszer, mellyel az oktatás sikerességét a pedagógus biztosítani akarja, semmilyen módon nem volt és nincs szabályozva. vagyis a pedagógus saját maga határozhatja meg, mikor melyik módszert alkalmazza óráján.

A tartalom és a cél, az osztály készültsége, dinamikája, szokott teljesítményei, többségi adottságai – olyan összefüggéseket jelentenek, amelyek bizonyos szükségszerűségeket is tartalmaznak. ...ennek mérlegelésében dönteni az alternatív lehetőségek között, „oktatási cselekvéseket”, vagy strukturált cselekvés sorozatokat megelőlegezni – ez a módszertani szabadság.⁹

⁷ Révai Nagylexikon

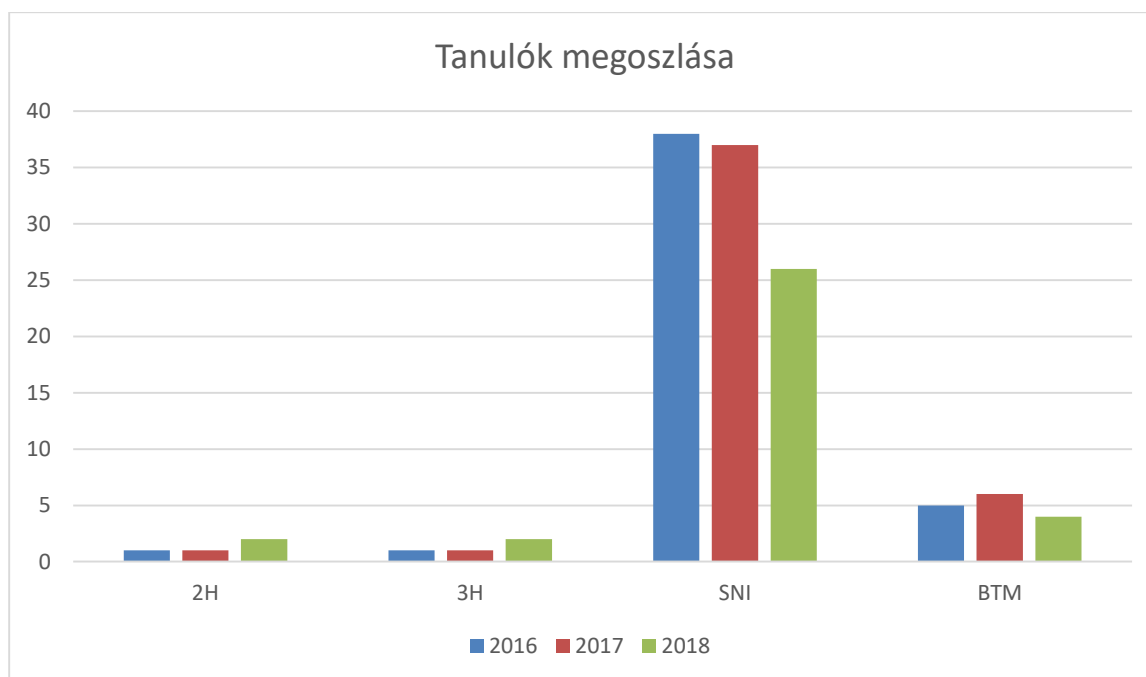
⁸ Magyar értelmező kéziszótár

⁹ Nagy Sándor 1997

3. Helyzetelemzés

3.1 Személyi feltételek

3.1.1 Tanulók

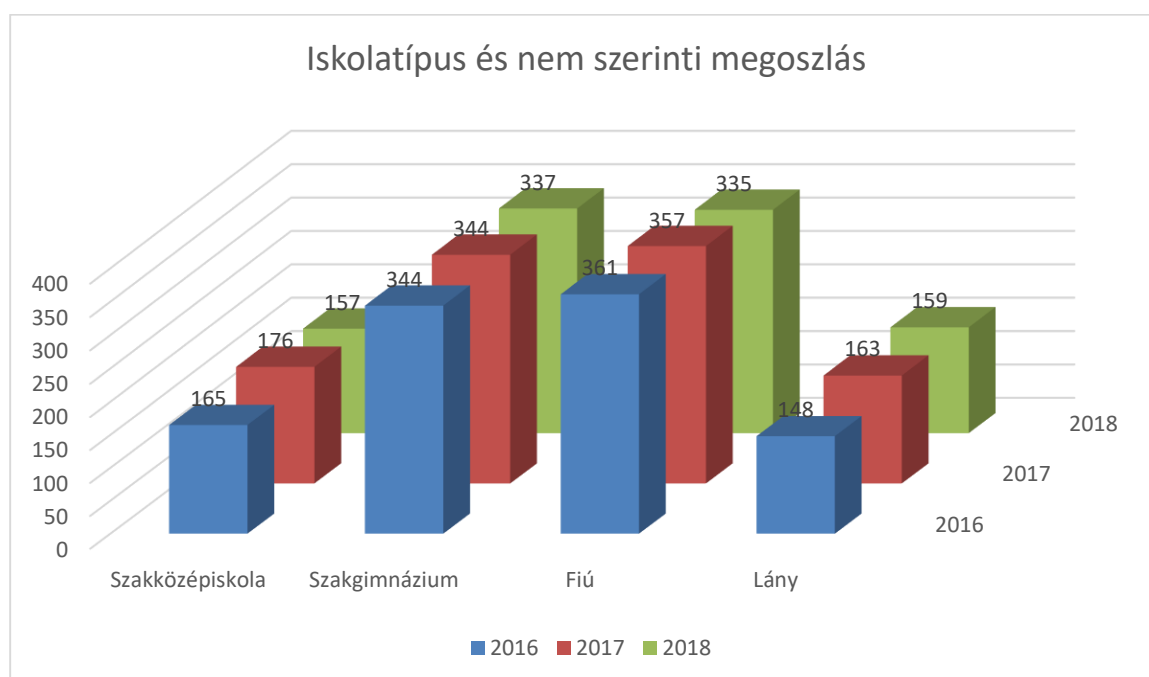
1. diagram A tanulólétszám megoszlása 2H, 3H, SNI és BTM tekintetében

Intézményünkben minden tanév elején az osztályfőnökök felméri a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók létszámát. Ez az utóbbi három évben minimális volt: 2016-ban és 2017-ben egy-egy fő, 2018-ban pedig 2-2 fő. Mindegyik tanuló szakközépiskolába jelentkezett. A szakgimnáziumi képzésben nem volt hátrányos helyzetű tanuló. Rájuk elsősorban az osztályfőnökük figyel, ami nem jelenti azt, hogy az őket tanító tanárok nem fordítanak külön figyelmet esetleges problémákra, szükség esetén az iskolapszichológus foglalkozik velük.

Szintén minden tanév elején az osztályfőnökök felméri az SNI-s és a BTM-es tanulók létszámát. Az érvényes szakértői határozatok alapján a tanulók kérhetik felmentésüket a szakértői bizottság által meghatározott területekből. Igazgatói határozat alapján ezt meg is kapják. Szintén a szakértői véleményben foglaltak alapján az iskola biztosítja számukra az előírt fejlesztéseket az intézményben foglalkoztatott gyógypedagógus segítségével.

Sajnos a tanulók közt sok rejtett sajátos nevelési igényű tanuló is van. Ez a tapasztalat szerint abból adódik, hogy intézményünkben a fejlesztés a délutáni órákon, hetedik, nyolcadik, nem ritkán kilencedik órában történik. A tanulók az egész napos tanulás után fáradtak, nem akarnak még tovább az iskolában maradni, így inkább lemondanak a felmentésekről. Sajnos, vannak olyan tanulók is, akik el sem jutottak iskolai éveik alatt szakértői bizottság elé, mégis diszlexia, diszgráfia, esetleg diszkalkulia tünetei fedezhetők fel náluk.

A BTM-es tanulók a fejlesztő foglalkozásokon nem vesznek részt, amióta a megváltozott jogszabály szerint már nem kötelesek részt venni azokon.

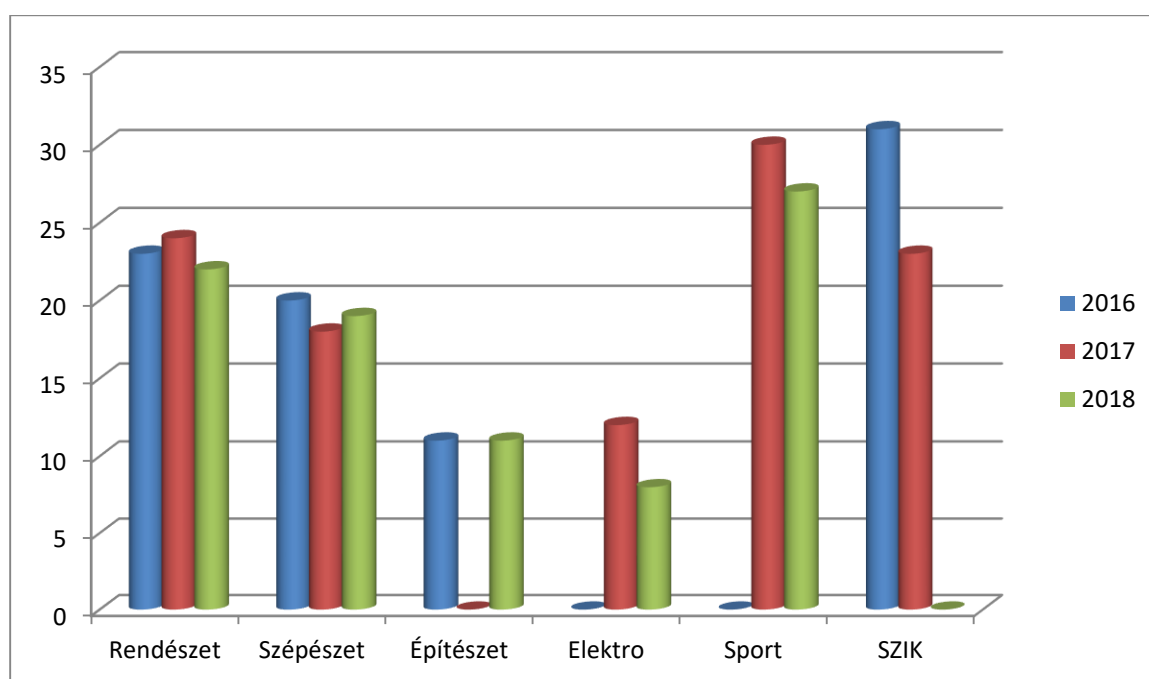
2. diagram Tanulók létszámmegoszlása szakközépiskola és szakgimnázium, illetve nemek szerint.

Az utóbbi években megfigyelhető, hogy a szakgimnáziumba jelentkezők száma jóval meghaladja a szakközépiskolába jelentkezőkét, valamint az intézményünkben tanulható szakmák, végzettségek miatt a fiúk száma is jóval meghaladja a leány tanulók számát. Országos tendencia manapság, hogy a diákok szívesebben mennek elsősorban gimnáziumokba, másodsorban szakgimnáziumba, és csak azok a tanulók folytatnak szakközépiskolai tanulmányokat, akiknek tanulmányi eredménye, és felvételi vizsga teljesítménye nem engedi meg az előző két iskolatípus választását.

A tanulólétszám növelése elsődleges feladat, annak megőrzése szintén. Intézményünk új szakok indításával próbálta felkelteni – sikeresen – a tanulók figyelmét. Szakgimnáziumban a 2017-2018-as tanévben indult először a Sport tagozat, mely nagy érdeklődésre tett szert. Az ország messzi tájairól is jelentkeznek ide diákok. Ebben nagy segítséget nyújt intézményünk kollégiuma, mely biztosítja a távol lakó tanulók részére a kollégiumi ellátást.

A szakgimnáziumi 9. évfolyam mellett az utóbbi években intézményünk lehetőséget ad a diákoknak, hogy a sikeres szakmunkásvizsga után érettségit szerezhessenek a diákok. Ez a Szakiskolát végzetek középiskolája, röviden SZIK.

A szakgimnáziumi szakok megoszlását és a SZIK-re jelentkezők számát a következő diagram mutatja.

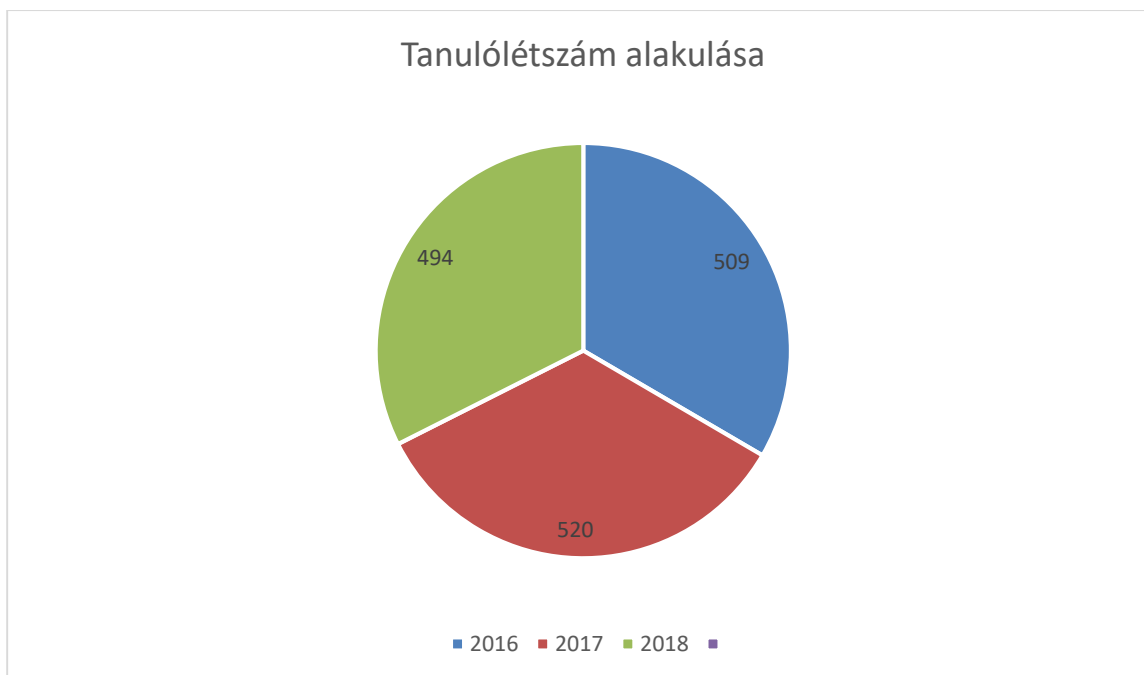

3. diagram Szakgimnázium 9. évfolyamának szakma szerinti megoszlása és a 12. évfolyamos szakiskolát végzetek középiskolája

A diagramból is látszik, hogy a szakgimnáziumba jelentkező tanulók létszáma jelentősen megugrott a 2016-2017-es tanévhez képest, amikor az összes 9. évfolyamos jelentkező tanulók 54-en voltak, míg 2017-2018-ban 96-an, 2018-2019-es tanévben pedig 87-en.

Az összes iskolai tanulólétszám mégis csökkenést mutat. Az intézmény tanulólétszámának alakulásában érdemes lenne hosszabb múltra visszatekinteni, hiszen csak az utóbbi évtizedben megfeleződött iskolánkba járó diákjaink létszáma.

Bár a 2016-os 509 fős létszám valamelyest nőtt a következő tanévben, 520 főre, sajnos a 2018-2019-es tanévben a létszám 500 fő alá csökkent. Ezt ábrázolja a következő diagram.

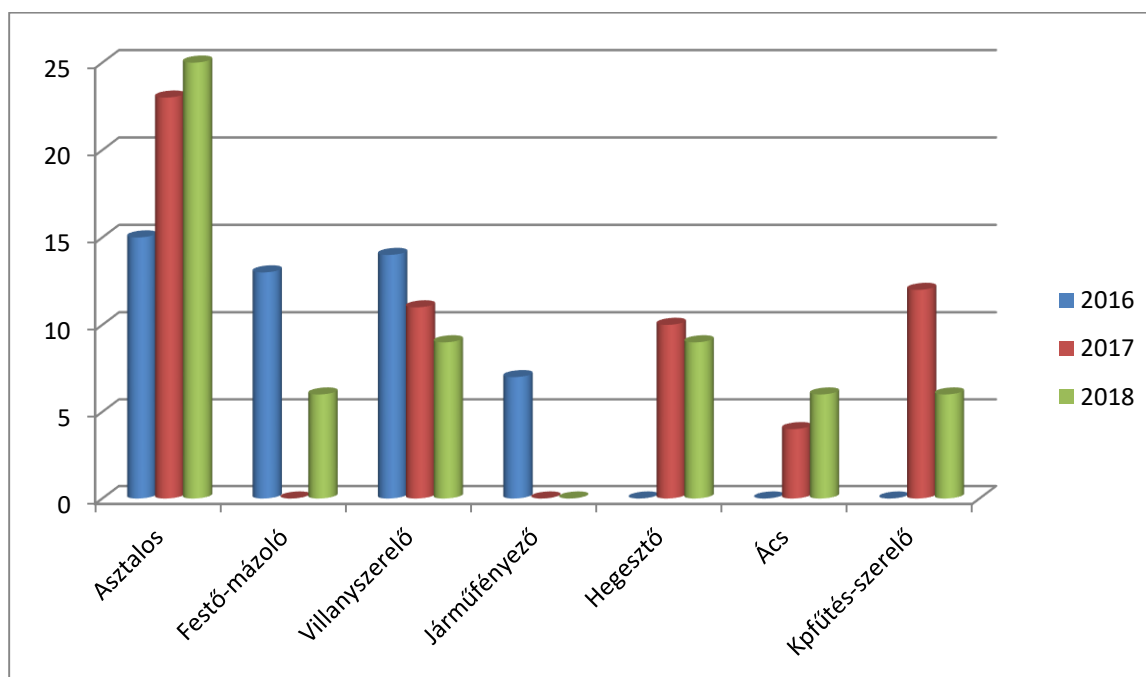
3. diagram Tanulólétszám alakulása 2016-2018

Mi lehet ennek az oka?

A már fentebb említett okok: a szakközépiskolákban tanulható szakmák népszerűsége csökken, hiába vannak hiányszakmák, hiába próbálják ösztöndíjjal becsábítani a diákokat. A kétkézi munkának manapság nincs annyi becsülete, mint volt pár évtizeddel ezelőtt.

Problémát jelent az intézmény számára az is, hogy nincs folytonosság biztosítva egy-egy adott szakma tanulásához: ha a következő tanévben nem jelentkezik elegendő számú tanuló egy-egy szakma indításához, akkor az a szakma abban az évben nem indul, másik oka a központi döntés is lehet, hiszen nem minden évben engedélyezik ugyanannak a szakmának az elindítását. Ez elsősorban akkor jelent gondot, ha esetlegesen lenne, sajnos szokott lenni - bukott diák, akinek nincs hova visszabuknia. Így választási kényszer elé kerül a diák: vagy szakmát vált és marad intézményünkben, vagy iskolaváltásra kényszerül, ezzel növelve a lemorzsolódást.

A következő diagram az utóbbi 3 tanév szakközépiskolában induló szakmáit mutatja.

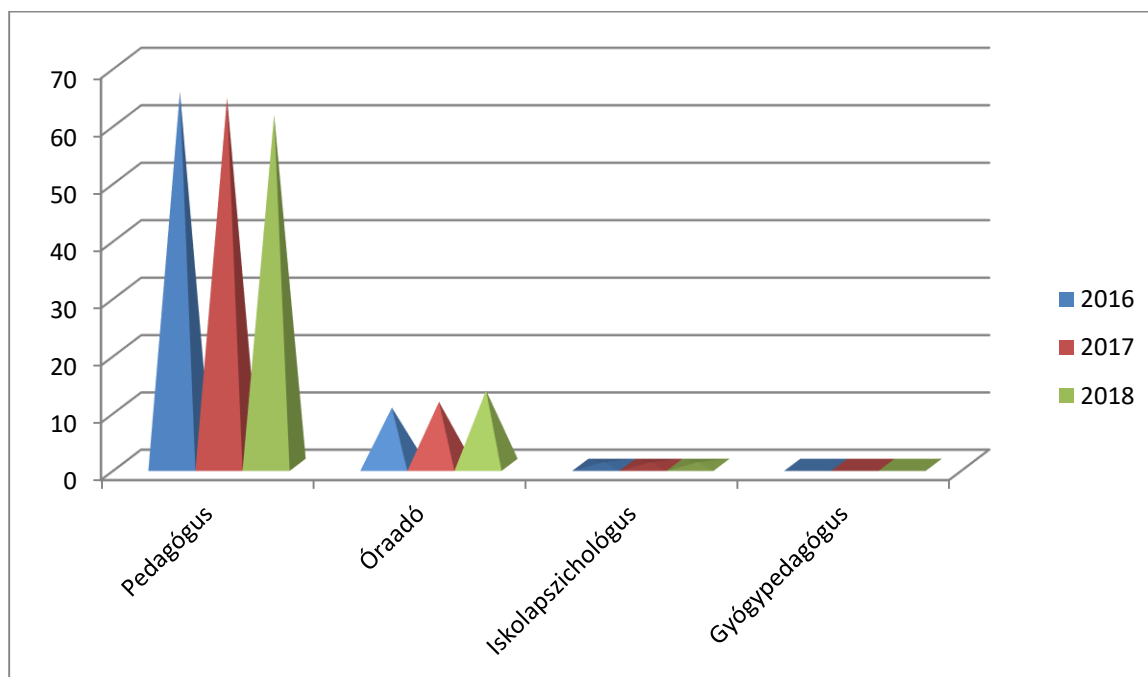
4. diagram A szakközépiskola tanulólétszámának szakma szerinti megoszlása

A legfeltűnőbb, hogy csak az asztalos szakmában van elegendő jelentkező, hogy minden tanévben önálló osztályként indulhasson. A többi szakmából vegyes osztályok indulnak, átlagban 6-8 fős szakmánkénti létszámmal, egy osztályban három szakmával.

3.1.2 Pedagógusok

Iskolánkban az utóbbi 3 évben folyamatosan csökken teljes állásban dolgozópedagógusaink létszáma. A csökkenést az iskolavezetés óraadó tanárok alkalmazásával oldja meg. Intézményünkben iskolapszichológus áll a diákok rendelkezésére, gondjaikkal hozzá is fordulhatnak. Azonban a pszichológusi munkakör csak félállásban tölthető be. Ezzel szemben gyógypedagógusra még ennyi sem áll rendelkezésre. (A lenti diagramon alig különböztethető meg az érték.) Szerencsére műszaki tanár kollégáinknak gyógypedagógusi végzettsége is van, így a szakmai órái mellett délutáni foglalkozások keretében tud az SNI-s diákokkal foglalkozni.

A közeljövőben több pedagógus is nyugdíjba fog vonulni, ez újabb megoldandó problémát vet fel. Sajnos tanári karunkban nagyon kevés a pályakezdő fiatal, a tanárok nagy része középkorú: 40-es, 50-es éveikben járnak.

5. diagram Az intézmény pedagógusainak, óraadó tanárainak megoszlása

3.1.3 Bemutató portfólió

Tudatos szakmai fejlődés - attitűd

A pedagógusaink oktatással – neveléssel kapcsolatos elképzelései.

A pedagógustársadalom önmagáról alkotott képét nem választhatjuk el egyrészt nevelési eszményeiktől: attól a képtől, amelyet a sikeresen helytálló polgárról alkotnak, másrészt pedig a társadalmi környezetben megfogalmazódó magatartási eszményektől.

Az elmúlt évek empirikus szociológiai vizsgálatainak adatai arról tanúskodnak, hogy a megváltozott politikai és gazdasági viszonyok között otthonosan mozgó, közöttük eligazodó és érvényesülő polgár modellje még nem kristályosodott ki a közgondolkodásban, és ez a tény a társadalomnak a gyerekek magatartása iránti elvárásaiban is kifejeződik. Egészen pontosan: a hierarchikusan viselkedő és a másokkal egyenrangú, önálló személyiség attribútumai egymás mellett, néha egymással összefonódva élnek a közgondolkodásban. A 2017- évből végzett vizsgálatoknál például arra a kérdésre, hogy a gyerekek mely tulajdonságai a legfontosabbak, az emberek többsége a húsz előre megadott válaszlehetőség közül egyaránt választott hagyományos (inkább a hierarchikus viselkedésre) és modern (inkább az emancipált állampolgárra) jellemző tulajdonságokat. 32% tartotta fontosnak, hogy a gyerekek tisztelettudóak, 19%, hogy illedelmesek, 15%, hogy

engedelmesekek legyenek. Azt, hogy kiegyensúlyozottak legyenek, 24%, hogy önállóak 20, és hogy magabiztosak, 11% emelte ki.

Ami magának a pedagógusi szerepnek a felfogását illeti, az ideális pedagógusra vonatkozó kérdéseinket intézményünk tanárainknak tettük fel.

Pedagógusok kívánatos és valóságos tulajdonságai a tanáraink szerint, százalékban.

A mért faktorok tanulókra kivetítve

	A jó pedagógus kívánatos tulajdonságai a tanárok szerint
1. gyermekszeretet	99
2. együttműködési készség	95
3. szilárd értékrend	95
4. önismeret	96
5. határozottság	97
6. kiemelkedő szaktudás	87
7. tűrőképesség	87
8. tekintély	87
9. humorérzék	91
10. saját pedagógiai koncepció	89
11. jó fellépés	91
12. közmegebecsülés	76
13. érdekérvényesítési készség	47
14. menedzseri képességek	31

15. vezetői szakismeretek	41
16. megfelelő összeköttetések	18

Az adatok elemzése

Összehasonlítottuk a jó pedagógus iránt megfogalmazódó elvárásokat. A pedagógusok szakmai eszményeit illetően a tanáraink azt tartják a legfontosabbnak, hogy a jó pedagógus gyermekszerető legyen, rendelkezzen együttműködési készséggel, és legyen szilárd értékrendje. A szakmai szempontok (saját pedagógiai koncepció és kiemelkedő szaktudás) a rangsoroknak csak a középső harmadában foglalnak helyet. Magán a tantestületen belül gyakorlatilag teljes egyetértés van az ideális pedagógus kritériumait illetően. Két kivételtől eltekintve sem a tanárok iskolai végzettsége, sem iskolájuk típusa nem befolyásolja a kritériumok fontosságának megítélését. A tisztán szakképző profilú szakmákat tanítók „lógnak ki a sorból” azzal, hogy másoknál fontosabbnak látják a menedzseri képességeket és az érdekvédelemzési készséget. Továbbá - érdekes módon - a humorérzék bizonyult olyan tulajdonságnak, amelynek a megítélését erőteljesen befolyásolja a véleményt formáló tanár képzettsége, iskolájának típusa és lakóhelye. A humorérzék az értelemszerűen a középiskolai tanári diplomával rendelkezők (94%) tartja fontosnak ahhoz, hogy valaki jó pedagógusnak számítsa. Emellett azt is tapasztalhattuk, hogy bizonyos tulajdonságok értéke az azonos iskolai végzettségűek és azonos iskolatípusban tanítók körén belül is változhat nemzedékről nemzedékre. Így a menedzseri képességek fontosságát a harminc évnél fiatalabbak még nem fedezték fel annyira, mint idősebb kollégáik, és a megfelelő összeköttetések, valamint a közmegebecsülés is egyre fontosabbá válik az évek múlásával. Ezek a jelenségek arra utalnak, hogy az érvényesülés tantestületen belüli és kívüli értékelése között a személyes társadalmi tapasztalatok jelentik a közvetítést.

Magából a tulajdonságlistából is kitetszik, hogy egyes tulajdonságok szorosabban kötődnek a tanári munkához, mások kevésbé. A fő komponens elemzés valóban kétféle logikát tártunk fel a jó pedagógus eszményének megkonstruálásában. Az egyik faktor a szűkebb szakmai attribútumok közötti, a másik az önérvényesítés általánosabb társadalmi attribútumai közötti kapcsolódásokat írja le. Az első a lehetséges kapcsolódások 27, a második a 12%-át fedi le.

A faktorhoz való viszonyban valóban elsősorban társadalmi és demográfiai tényezők játszanak szerepet. Minél idősebb egy pedagógus, annál inkább elfogadja a pedagóguseszmény szakmai szerveződését, és - ezzel párhuzamosan - annál inkább elutasítja az önérvényesítés logikáját.

A tanáraink pedagóguseszményének modelljei faktorsúlyokban

	faktor Szakmai kritériumok
Gyermekszeretet	0,76
Önismeret	0,71
Határozottság	0,67
Együttműködés	0,58
Jó fellépés	0,56
Saját pedagógiai koncepció	0,51
Tekintély	0,46
Humorérzék	0,45
Kiemelkedő szaktudás	0,39
Közmegbecsülés	0,38
Megfelelő összeköttetések	0,40
Menedzseri képességek	0,31
Érdekérvényesítési készség	0,48

A 16 kívánatos tulajdonságból mindössze kettő jellemzi, az adott tulajdonságot fontosnak tartók több mint kétharmadának véleménye szerint, a tanártársadalmat. A gyermekszeretetet fontosnak tartók 91% és az együttműködési készséget fontosnak tartók 66%-a vélte úgy, hogy ezek a tulajdonságok jellemzőek a pedagógusokra. További 9 tulajdonságról (szilárd értékrend, tűrőképesség, önismeret, kiemelkedő szaktudás, határozottság, önálló pedagógiai koncepció, tekintély, jó fellépés, érdekérvényesítési képesség) már csak az egyes tulajdonságokat fontosnak tartók 33-65%-a gondolja, hogy a pedagógusok többsége rendelkezik is velük. Végül 4 tulajdonságról már csak az őket kívánatosnak tartók kevesebb, mint egyharmada hiszi, hogy jellemzőek a pedagógusokra.

Összegzés:

A tanári munka társadalom-lélektani környezetét és a tanáraink önmagukkal, munkájukkal és iskolájukkal kapcsolatos gondolkozását vizsgáltuk. Az iskola iránti elvárások Magyarországon hagyományosan felfokozottak voltak, s ezek az elmúlt évtizedben csak tovább nőttek. Ez lehet a rendszerváltással szükségszerűen együtt járó társadalmi

orientációs problémák következménye is, de hozzájárulhattak az új munkaerő-piaci kihívások is. A tanáraink maguk is átéli az iskola sokirányú társadalmi kötelezettségeit.

A tanárok ugyanakkor nem érzik úgy, hogy ennek megfelelő társadalmi megbecsülésben lenne részük. Munkájuk feltételei közül a legkevésbé éppen társadalmi és anyagi megbecsültségükkel elégedettek. A tanári foglalkozások társadalmi megbecsültségét valamivel még kisebbnek is érzik, mint amilyen ez a közgondolkodásban.

A tanáraink az iskolát mindenekelőtt ismereteket nyújtó intézménynek tartják. Elképzeléseik az iskola funkciójáról annak függvényei, hogy milyen típusú iskolában tanítanak, és milyen végzettséggel rendelkeznek. A középiskolánkban tanítók számára a sikeres élet pályára pragmatikusan előkészítő, korszerű tudást nyújtó iskola az ideális. Vannak hívei a tradicionális nemzeti értékek mellett elkötelezett iskolának is, erre a felfogásra azonban inkább az a jellemző, hogy kik utasítják el, akárcsak arra, amely a személyiség kibontakoztatásában látja az iskola fő feladatát.

A pedagógusok életében a tantestületek nagy szerepet játszanak. A jó tantestülettől elsősorban azt várják el, hogy a konfliktusokat sikeresen kezelje, és megfelelő viszonyt honosítson meg a vezetők és a beosztottak között. De a jó tantestület a szakmai együttműködésnek és a jó emberi kapcsolatoknak is kerete.

A tanáraink, miután kiléptek az osztálytermekből, talán nem foglalkoznak annyit szakmai kérdésekkel, mint ahogy azt az oktatáspolitikusok és oktatáskutatók szeretnék, de érdekli őket tanítványaik előmenetele és magatartása, szeretik munkájukat, határozott elképzelésük van arról, hogy az iskolának milyennek kellene lennie, és foglalkoztatja őket iskolájuk jövője. Az iskola sokféle kötelezettségének átéltével összhangban a tanárok sokféle felelősségi viszonyt fogadnak el, hierarchikusakat és egymás mellé rendelve egyaránt.

Önmagukról alkotott képükben kétféle tulajdonságnaláb különül el. A szakmai elemekből építkező énkép elsősorban az idősebb pedagógusokra jellemző. Az önérvényesítés elemeiből kevesebbet részesítenek előnybe.

Az iskolánk pedagógusainak gondolkozásmódját alapvetően iskolájuk jellege határozza meg. Ezek mentén markáns különbségeket találtunk szinte minden kérdésben. Az iskolánkban tanítók - a gyerekek életkorával is összefüggésben - az iskolák kapcsolatrendszerét családiasabbnak tartják, az iskolára vonatkozó elképzeléseikben több olyan elem van, amely a családok gyermeknevelési funkciói között is megtalálható. Ugyanakkor az iskolánk tanárai társadalmi és szakmai függőségeit is intenzívebben átéli. A középiskolákban tanítók nagy szakmai önállósággal rendelkeznek. Számukra az iskola szakmai tevékenységeik színhelye is.

3.2 Tárgyi feltételek

Tantermek száma	Személyi laptop	Projektor	Aktívtábla
35	98	35	9

Intézményünk több épületében (A, B, K) 35 tanterem áll rendelkezésre. Mindegyikben vagy projektor, vagy aktívtábla található. A pedagógusok a rendelkezésükre álló iskolai laptopot tudják óráikon használni. Az iskola számítógépparkját folyamatosan fejleszti.

4. Fejlesztendő területek

4.1 Előzmények

Az intézményünkben tanuló diákok a 10. évfolyamon részt vesznek az országos kompetenciamérésen. Az eddigi eredményeink alapján az utóbbi években elfogadható, az országos átlagot elérő eredményeket ért el az iskola. Azonban mindig vannak olyan tanulók, akiknek a szövegértési kompetenciája nem éri el a szükséges szintet.

Sajnos, sok olyan diák kerül be iskolánkba, elsősorban a szakközépiskolai osztályokba, akiknek olvasási, szövegértési, kommunikációs gondjaik vannak.

Intézményünk is, a többi középiskolához hasonlóan, abban a sajátos helyzetben van, hogy csak egyszer, 10. évfolyamon kerül sor a szövegértési kompetencia mérésére, így nincs viszonyítási alap. Mire megérkeznek az eredményeik, szinte már nem is iskolánk tanulói, hiszen 11 évfolyamon már végzősként járnak hozzánk. Az újonnan belépő 9. évfolyamos diákoknak pedig valószínűleg nem ugyanazok lesznek a problémái, mint a felettük járó évfolyamnak.

4.2 Fejlesztendő terület:

- szövegértési kompetencia fejlesztése
- olvasási készség fejlesztése
- szókincs fejlesztése
- matematikai kompetencia fejlesztése

4.3 A fejlesztés érdekében vállalt teendők:

A 2019-2020-as tanévtől kezdődően szakgimnáziumban és a szakközépiskolában a 9. évfolyamon minden osztályban bemeneti felmérés készítése, íratása, az eredmények kiértékelése.

A megállapított teljesítményszintet el nem érő tanulók rendszeres fejlesztését kiscsoportos foglalkozások keretében végezzük.

Ennek érdekében olyan órarend kerül kialakítása, melyben lehetőség nyílik minden héten egyszer délelőtti foglalkozás keretében a szövegértési gondokkal küzdő tanulókat a „rendes” magyar óráról kivéve kiscsoportos foglalkozás keretében felzárkóztatni, fejleszteni.

A fejlesztő foglalkozásokon az elmúlt évek kompetenciamérő feladatlapjainak megoldásával egyénileg, párban vagy csoportban, annak megbeszélésével, illetve különböző szövegértést fejlesztő kiadványok használatával, feladatainak megoldásával fejlesztjük a tanulók szövegértési és matematikai kompetenciáját.

Olvasási készségüket is javítani szeretnénk. Ennek érdekében olyan témákat keresünk, melyekkel figyelmük felkelthető és szívesebben gyakorolják az olvasást.

Szókinsz fejlesztése játékokkal, keresztrejtvényekkel történik.

4.4 Beszerzendő kiadványok

- Szövegértés lépésről lépésre / alk.szerk. Raácz Judit.- Eger: EKE OFI, 2018.- 1. kiad.
- Kompetenciafejlesztő füzet : Szövegértés : 9-10. évfolyam .- Eger: EKE OFI, 2018.- 1. kiad.
- Irodalom középiskolai előkészítő: Szövegértés, szövegalkotás, szövegelemzés / Turcsányi Márta .- Bp. : Nemzeti Tankönyvkiadó, 2011 .- 1. kiad.
- Szövegértés – szövegalkotás : Alapozó és fejlesztő feladatok 9-10. osztály/ Hajas Zsuzsa .- Debrecen : Pedellus Tankönyvkiadó Kft., 2009 .- bőv. kiad.

5. Pedagógiai-módszertani kultúra

A nevelő testületi kompetencia ezeknek a vállalt tanulásszervezési feladatokhoz, módszertani elvárásukhoz való illesztése

5.1 A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

A nevelőmunkánk kiemelt színterei a közösségfejlesztés, a kulturális nevelés, a szocializálás, a környezettudatos magatartás kialakítása, beilleszkedési, tanulási nehézségekkel küzdő tanulóink segítése.

A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

- A családi és közösségi kapcsolatok elmélyítése
- Szűkebb, tágabb közösségünk iránti szolidaritás
- A demokrácia gyakorlása, közügyekben való részvétel
- Hatékony kommunikáció
- Munkavégzés egyénileg és csapatban
- Együttműködés, empátia
- Az előítéletek leküzdése
- A közösségi értékek tiszteltetben tartása
- A társadalmi együttélés szabályainak betartása
- Felelősségvállalás
- A veszélyhelyzetek felismerése, megelőzése, kezelése

A közösségfejlesztés színterei:

Iskolai:

- elméleti oktatás:
- általános tanítási órák
- osztályfőnöki órák
- testnevelési órák
- gyakorlati oktatás:
- tanműhelyi

Tanórán kívüli tevékenységek:

- Kollégium
- Diákönkormányzat
- Kulturális tevékenységek:
- Szakkörök
- Rendezvények (hangverseny, színház, Alma Mater stb.)
- Sport

- Szervezett iskolai kirándulások (osztálykirándulás)

A kulturális tevékenységek színterei:

Szakkörök:

A koherens érdeklődési körök interferenciájának biztosítása, illetve elősegítése a közösség és az egyén egymásra hatása itt lehet a legerőteljesebb.

Az európai kapcsolatok ápolása, bővítése erősíti a nagyobb közösséghez való tartozást (pl. cserekapcsolatok)

Rendezvények:

- A közös élmény biztosítása
- Az embertársaink művészi teljesítményének befogadása és elismerése
- Bemutakozási lehetőségek biztosítása, a tehetséges gyerekek felfedezése és fejlesztése

Iskolai kirándulások:

- A közösségért való aktív tevékenység elősegítése (szervezési feladatok, az akadályok közös leküzdése)
- „Egy mindenkiért, mindenki egyért” elv kialakítása.

Egyéb

Hagyományok ápolásával kapcsolatos közösségfejlesztő tevékenység

- Alma-Mater napok
- Táncsics kiállítás
- Értesítő

Feladatok:

Általános tanítási órák:

- egymás véleményeinek tiszteletben tartása
- egymás iránt érzett felelősség
- probléma érzékenység fejlesztése

Osztályfőnöki órák feladata, hogy a tanulók

- tetteikért felelős állampolgárrá váljanak
- harmonikus társas és harmonikus párkapcsolatok kialakítása
- felelős döntéshozatalra legyenek képesek
- hagyományok megőrzése és ápolása, pl. ünnepekhez kapcsolódó népszokások

- más népek, népcsoportok kultúrájának megismerése, elfogadtatása (tolerancia)

Testnevelési órák során elsősorban

- csapatszellem kialakítására
- az egészséges szurkolói szellem fejlesztésére kell törekedni.

Tanműhely:

- A kollektív tevékenység kialakítása a gyakorlati munkák során

Kollégium:

- szociális értékrend és képességrendszer fejlesztése (egyén – csoport - társadalom kölcsönhatásai)
- környezettudatos magatartásra való nevelés (életvitel, tolerancia, stb.)
- szocializáció (beilleszkedés a közösségbe)
- Folyamatban vannak a GINOP 6.2.3. – 17. pályázat foglalkozásai, kompetencia, egészségdélután, digitális kompetencia, melyek zárása 2020 júniusában lesz.
- Veszprém Megyei Civil Hálózatért Közhasznú Egyesület kompetencia foglalkozásai havi egy alkalommal. Folyamatban van, 2020 júniusáig.
- Megyei Rendőrkapitányság bűnmegelőzési prevenciók előadások folyamatosan.
- A GINOP foglalkozások 9-11 fővel működnek, a Civil Hálózat foglalkozása 11 fő, a rendőrségi az egész kollégiumot érinti (62 fő).
- A foglalkozásokat három nevelőtanár vezeti, és egy fő az elkészítésben vesz részt. Az egészségdélutánt vezető tanár aktívan is részt vesz a foglalkozásokban, a többiek tanári szerepkörben dolgoznak.
- A GINOP projektekből mérhető a témában való jártasság javulása, amit tesztekkel támasztunk alá.
- A rendőrkapitányság foglalkozása mérhető eredménnyel járt; a kollégiumban javult a fegyelmi állapot.
- A matematika területén külön foglalkoztatást, korrepetálást végzünk az iskolai eredmények javítása érdekében. (Pl. témazárók előtt a felkészítés célirányos.)
- A délutáni sportfoglalkozásaink szervezését az iskola támogatja a kondicionáló terem és a sportcsarnok biztosításával.
- Az iskolai tanárokkal folyamatos a konzultáció a tanulmányi eredmények konzultációjában és a nevelőtanári munka hatékonyságának növelése érdekében.

- A sportcélú szabadidő eltöltést tovább kívánjuk szélesíteni.
- Az e-krtán keresztül az iskolai feladatokat résztelesebben kívánjuk nyomon követni.
- Április 25-én a GINOP keretében egészségnapot tartunk, amely az egész intézmény számára nyilvános.

5.2 A beilleszkedési, magatartási nehézségek kezelésével összefüggő pedagógiai tevékenységünk

Beilleszkedési, magatartási nehézségek okai

Beilleszkedési és magatartási nehézségek sokféle okból származhatnak, és sokféle alakban jelentkezhetnek. Az oktatás indokolt individualizálása és differenciálása hozzájárulhat a fenti problémák sikeres leküzdéséhez – azonban a tanítás milyensége a fent említett gondoknak csupán egyik forrása. Vannak jelentős fejlettségi (pl. értelmi, érzelmi) és teljesítmény okok is, de a családi körülmények mindig domináló szerepet játszanak.

Az iskolában negatívnak minősített viselkedési megnyilvánulások a gyerek családi és iskolai kapcsolatzaaraival, érzelmi életének sérüléseivel függnek össze. A magatartási problémák egy részében a gyökerek, a család érzelmi-nevelési körülményeiben kereshetők.

Ezért kiemelten fontos a család és az iskola jó együttműködése, folyamatos kapcsolattartás a szülőkkel, indokolt szituációban a megfelelő szakemberek, pszichológus, családgondozó bekapcsolása a segítő folyamatba.

A tanulók kiegyensúlyozatlan érzelmi élete, magányossága, érzelmi sérülése, a szeretet és az odafigyelés hiánya okozza igen gyakran a problematikus nevelési helyzetet. A tanároknak (és a szülőknek is) megfelelő szemlélettel, megértéssel, szeretettel, toleranciával kell fordulni az ilyen diákokhoz. A segítség és a gyógyítás legfőbb módja a bizalom és a megfelelő érzelmi kapcsolat kiépítése a tanuló és környezete között, és az egészséges érzelmi egyensúly helyreállítása.

A problematikus gyermekek nevelésénél törekszünk a személyiségzavar mielőbbi felismerésére és gyógyítására. A legcélszerűbb azonban olyan pedagógiai légkör kialakítása, amely biztosítja a személyiség egészséges fejlődését, így eleve megelőzi a beilleszkedési, magatartási rendellenességek kialakulását.

Megelőzés: lehetnek olyan jelzések, amelyek előre vetítik a gondot: közöny, passzivitás, érzelemszegénység, érdeklődés hiánya, elkülönülés, közömbösség a társak iránt, túlzott félelem, szorongás, ok nélküli sírás, irigység vagy féltékenység más gyerekekkel kapcsolatban, koncentrációzavar, teljesítményromlás, beszédzavar stressz-helyzetekben, apró holmik eltulajdonítása, stb.

A magatartási zavarok egyik, az iskolában leginkább szembetűnő formája az agresszív megnyilvánulásokban fejeződik ki. Agressziót vált ki az agresszió látványa, a példa. A magatartási problémák egy része deviáns viselkedéssé válhat.

A beilleszkedési zavarok leggyakoribb formái:

- az együttműködési készség hiánya
- durva hang, durva érintkezési mód
- feltűnni vágyás, imponálni akarás
- agresszivitás, kötekedés
- ellenséges, tekintélyellenes viselkedés
- megbízhatatlanság
- felelőtlenség
- peremhelyzet a csoportban
- az érzelmi-indulati élet szélsőséges kiegyensúlyozatlansága
- gyenge kudarctűrés

Osztályfőnöki teendők

Beilleszkedési, magatartási problémák esetén az osztályfőnök elbeszélget a tanulóval, szülővel.

Kutatja a deviáns magatartás okát:

- családi problémák,
- tanulmányi sikertelenség,
- konfliktus valamelyik tanárral,
- baráti kör,
- egészségügyi problémák,
- drogfogyasztás,
- érdektelenség,
- életkori sajátosság (serdülőkori dac).

Az osztályfőnök a szülővel, az osztályban tanító tanárokkal közösen keresi azt a módszert, amivel vélhetően az adott helyzet megszüntethető vagy negatív hatása csökkenthető.

Súlyosabb esetben a szülőt, tanulót nevelési tanácsadóba, illetve pszichológushoz irányítja.

Eredményesség

Az osztályfőnök beszélgetése a tanulóval akkor lesz eredményes, ha

- az osztályfőnök megérti őt, azonosul a problémáival és segíteni akar,
- az osztályfőnök a tanuló számára hiteles, elfogadható,
- az osztályfőnök a tanulóval szemben előítélet-mentes.

A beilleszkedési, magatartási problémák csökkentésére, megelőzésére az osztályfőnök segítségével hívhat külső előadókat: orvos, védőnő, pszichológus, rendőr. Célszerű osztályonként és félévente két osztályfőnöki órát ilyen célra fordítani.

Kudarcc

Tanulási nehézségek, tanulmányi kudarc esetén az osztályfőnök és az érintett szaktanár feltárják a kudarc okát:

- rossz tanulási módszer,
- rossz az alkalmazott tanítási módszer,
- képességek hiánya,
- szorgalom hiánya,
- motiváció hiánya,
- önbizalom hiánya.

A hátrányos helyzet kialakulását előidéző okok:

- az egyéni adottságok kedvezőtlen volta,
- az érdeklődés hiánya az adott tantárgy, vagy annak egy-egy területe iránt,
- a tanulni tudás hiánya, vagy annak tökéletlensége,
- a tanuló nem kellő motiváltsága, nem kielégítő szorgalma,
- helytelen, nem hatékony tanulási módszerek,
- a sikeres tovább haladáshoz szükséges előismeretek nem állnak megfelelő szinten,
- alacsony szintű az olvasási készség, fejletlen a beszédkultúra,
- a tanuló környezete, az ingerszegény miliő,
- a tartós hiányzás.

5.3 További feladataink:

Az iskola:

- *Építsen ki és működtessen intézményes kapcsolatokat külső szervezetekkel (egyházak, rendőrség, gyámhatóság, pedagógiai szakszolgálatok, önkormányzatok szociális osztálya, egészségügy).*

- *Az osztályfőnökök javaslatai alapján szervezze meg a megelőzést elősegítő, személyiségfejlesztő tréningeket.*
- *Kis létszámú tanulócsoportok létrehozása.*
- *Előírt tananyag és követelményrendszer differenciálásának megteremtése (minimum követelmények felállítása).*
- *Számonkérések differenciált követelményeinek és formáinak kialakítása (minőségi körök).*
- *Pedagógusok mentálhigiénés képzése, illetve szakember foglalkoztatása az iskolában (pszichológus, mentálhigiénés szakember).*

Az osztályfőnök:

- alakítson ki az osztállyal olyan jellegű kapcsolatot, melynek eredményeként feltárulhatnak az egyébként rejtett problémák (szükség esetén családlátogatás, kollégiumi látogatás formájában).
- Szervezzon közösségi programokat annak érdekében, hogy minél több oldalról való megismerés jöhessen létre.
- Osztályfőnöki óra keretében teremtsen meg az őszinte megnyilvánulás lehetőségét!
- Fejlessze a kommunikációs kultúrát (Ebbe a felmerülő konfliktusok kezelése is beletartozik).
- Készítsen szociometriai felmérést, melynek diagnosztizálásához vegye igénybe szakemberek, szakszolgálatok segítségét (ifjúságvédelmi felelős, nevelési tanácsadók, pszichológusok, védőnői szolgálat, drogambulancia, kórházi ellátás: szakorvos, neurológus, pszichiáter, rendőrség, lelki segély szolgálat).
- Tájékoztassa a szülőket tapasztalatairól (különös tekintettel a deviáns viselkedés jeleire).
- Hívja fel a figyelmet a megelőzés fontosságára, lehetőségeire.
- Osztály hatékonyan és szervesen kapcsolódjék az iskolai DÖK-höz.
- Tapasztalatai alapján tegyen javaslatot a kiscsoportos (differenciált) fejlesztő kurzusok létrehozására, a program beindulásától szorosan működjenek együtt a fejlesztő koordinátorral (mentálhigiénés szakember).
- A szülővel kiemelten figyelmesen és tapintatosan viselkedjen, foglalkozzék.
- A tanuló problémáit értesse meg a szaktanárokkal.

Szükség esetén forduljon szakemberhez.

- Kísérje figyelemmel a tanuló szakellátásának folyamatát, eredményességét.
- Képes legyen a közösségi és az egyéni értékrend meghatározására.

A pedagógus:

- Legyen hiteles és következetes a nevelésben.
- Ismerje a részképesség-zavar tünet-együttesét.
- Tudjon differenciáltan oktatni, nevelni (egyéni fejlesztés, ill. bánásmód).
- Semmilyen hátrányos megkülönböztetés, degradáció nem érheti részéről a tanulót.
- Értékelésnél vegye figyelembe a tanulók eltérő képességeit.
- A teljesítmény mérésénél adjon előnyt a hátránnyal küzdőknek, önmagához képest is nézze a fejlődést, juttassa sikerélményhez a tanulót.
- A hátrányt nem jelentő képességterületen erősítse a tanuló kiemelkedési lehetőségeit.
- Nevelje a közösséget a képességek különbözőségének tolerálására.
- Válgjék képessé a konfliktushelyzetek kezelésére.
- Alakítsa ki és gyakoroltassa a pozitív magatartásformákat.

Ez a mindennapjainkat érintő állandóan jelen lévő probléma csak és kizárólag segítő szándékú összefogással oldható meg. Mindemellett a szülők felelőssége vitathatatlan, és nélkülözhetetlen.

Abban a kérdésben, hogy a gyermek, tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, vagy sajátos nevelési igényű, a nevelési tanácsadó megkeresésére a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság dönt.

Iskolánk a Szülő és az Osztályfőnök kezdeményezésére az iskolaorvos javaslata alapján keresi fel a tanuló a Szakértői és Rehabilitációs Bizottságot.

A Bizottság javaslata alapján az iskola Igazgatója dönt a tanuló iskolai továbbhaladásáról, a szükséges egyéni foglalkozások szervezéséről, az egyéni fejlesztési terv elkészítéséről.

A tanulót – kérelmére – az iskola igazgatója – a gyakorlati képzés kivételével – részben vagy egészben felmentheti a tantárgyi értékelés alól, ha a tanuló egyéni adottságai, fogyatékossága, továbbá sajátos helyzete ezt indokoltá teszi.

A tanuló megalapozott magántanuló kérelmének beérkezése után – a tanköteles tanuló esetében – az iskola igazgatójának be kell szerezni a lakhely szerinti Családsegítő és Gyermekjóléti szolgálat szakvéleményét.

Azon tanulók részére, akik tanulmányaikat magántanulóként folytatják, lehetővé tesszük, hogy szaktanáraikkal konzultáljanak. A konzultáció keretében tájékoztatást kapnak a feladatokról, segítséget kapnak felkészülésükhöz. Ezt a feladatot az osztályfőnök koordinálja az illetékes szaktanárokkal együttműködve. Erre a lehetőségre, ill. arra, hogy a tanuló látogathatja az iskola minden létesítményét - az iskola a tanuló, ill. a szülő figyelmét határozatlanban hívja fel.

Pedagógiai siker:

A legtöbb osztályban sikerült elérni, hogy a napi ügyeket a tanulók önállóan intézzék. Például az osztály kirándulás költségeinek összeszedése. Természetesen ez nem ment egyszerre, ki kellett jelölni a felelősöket, azokat naponta elszámoltatnia a rájuk bízott feladatokról. Utólag úgy ítélem meg, hogy megérte a „befektetést”. Mindenki tudja a dolgát, néha kell csak erőteljesebben beavatkozni.

Pedagógus szerepek és azok értelmezése:

Család látogatás: fontos a tanuló családi hátterének megismerése. Sok mindenre magyarázatot ad a viselkedését illetően.

Osztálykirándulás: lehetőség a tanuló viselkedésének további értelmezésére, - idegen környezetben. Valamint emberileg is közelebb kerülhetünk hozzájuk.

Iskolai ünnepek – rendezvények: erősítik az összetartozás élményét és kizökkentenek a szürke hétköznapi egyhangúságból.

Óralátogatás: szakmai tapasztalatok bővítése, - a kollégák szakmai munkájának megismerése.

Értekezletek:

A szakmai összhang megteremtése a tantestületben. Szembesülés a kollégák tapasztalataival.

Nyílt napok: lehetőség a szülőkkel való jobb kapcsolat megteremtésére.

Kapcsolattartás külső szervekkel: pl.: rendőrség, önkormányzat oktatási referensével, aktuális problémák rendszeres megkonzultálása.

Szülői értekezlet: a szülők bevonása az osztállyal kapcsolatos szervezési munkákba.

Iskolai ügyelet: rálátás olyan iskolai feladatokra, amelyek nem érintik a napi munkánkat

Mentori munka: fiatal, pályakezdő kollégák munkájának segítése.

5.4 Az SNI foglalkozások elmélet háttere. Az általunk is alkalmazott módszerek.

Fajtái: diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia

1, egy vagy több perceptuális terület deficitje vagy ezek integrálatlansága pl. betűtanulásnál a képi-hallási percepció integrálása.

2, motoros deficit

pl. a finommozgás (szájtéri ill. grafomotoros); rejtett kancsalság

3, perceptuális és motoros készségek integrációjának gyengesége

Pl. olvasásnál az alaklítás, a pontos iránydifferenciálás, a fonémahallás és a beszédmozgás összekapcsolása, majd memorizálása szükséges.

4. Írásnál mindez bővül az írásmozdulat integrálásával.

Ezek koordinált működése kell az alap kultúrtechnikák elsajátításához.

Reedukációnál a vizuális és verbális, valamint a propioceptív modalitás társítása, néha taktilis ingerléssel kiegészítve segít a diszlexia csökkentésében.

5. Az anyanyelvi fejlődés elégtelensége.

Feltételezett okok:

idegrendszeri károsodás, organikus komponens: lehet genetikai ok, családi halmozódás (férfiágon öröklődik) vagy veszélyeztetett terhesség pl. az anya autoimmun betegsége miatt vagy perinatális trauma, pl. oxigénhiány

környezeti komponens: elhanyagoló, kulturálatlan szülők pszichés okból is kialakulhat tanulási nehézség

Általában több ok megléte kell a súlyos tanulási zavar kialakulásához.

Komorbiditás

Az iskolai készségek zavara gyakran együtt jár a speciális tanulási zavarok valamelyikével.

Ezek lehetnek

-artikulációs zavarok, súlyos beszédhibák -

-a verbális kifejezés nagyfokú elmaradása

-kombinált, mind expresszív, mind receptív verbális hiányosság

Sok tanulási zavar fordul elő figyelemzavaros, hiperaktív ill. rövid idejű memória deficiettel küzdő gyermekeknél is.

Az ADHD szindróma előzményei: minimális agykárosodás

minimális cerebrális diszfunkció (MCD '60-70) pszichoorganikus szindróma (POS '80)

MCD jellemzők: hiperaktivitás, figyelemzavar,

perceptuo-motoros zavarok, memória- és gondolkodási zavarok,

beszéd- és hallászavarok, diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, kétséges neurológiai jelek stb.

Az anamnézis, a korábbi megfigyelés ill. vizsgálatok alapján, amelyeket a fejlesztés során iskolánkban felhasználunk.

Szemponatok: van-e súlyos beszédhiba, mennyire ügyetlen a gyermek mozgása (nagymozgás), hogy tájékozódik az időben, térben (saját testén, papírlapon), hogyan rajzol (emberrajz, ábramásolás), kialakult-e a kezessége, szokott-e félrehallani, képes-e tízig elszámolni, könnyen tanul-e verseket, mondókákat stb.

I. vizuomotoros koordináció,

II. alak-háttér megkülönböztetés,

- III. alakkonstancia,
- IV. téri irányok,
- V. téri pozíció.

A harmadik teszt eredményei megbízhatóan jósolják a tanulási nehézséget az írás és a matematika terén, viszont nem találtak szignifikáns összefüggést az olvasással.

Pl.: az írással szoros összefüggést mutat a Frostig I., II., V. rész eredménye.

A legtöbb íráshibát előre jelzi a Frostig I., a Bender „szögek”.

A betűk hibás kötése ill. felcserélése mögött a téri iránybeli bizonytalanság, a téri helyzet gyenge felfogása (Fr. II. és V.; Bender téri orientáció és relatív pozíció) húzódik. A vizuális memória fontos az írásban is.

A DPT az anyanyelvi fejlettséget is méri; miért nem jelzi egyértelműbben a későbbi olvasászavart?

A jó anyanyelvi tudás hiánya csak az értő olvasás kezdetétől rontja a teljesítményt, a technikai diszlexiánál viszont fontosabb az akusztikus-verbális észlelés pontatlansága.

Gósy Mária beszédpercepciók tesztje a fonémák differenciálásától kezdve a mondatok helyes észlelésén keresztül a hallott szöveg megértéséig méri az akusztikus differenciálást és verbális percepciót (GOH, GMP).

Más részképesség tesztek mérik még a fentiekén kívül az időbeli tájékozódást, a szerialitást, a mozgásügyességet, az egyes modalitások integrációját (Sindelar).

Mi a klinikus feladata a tanulási zavar megállapításában?

A diagnózis felállítása a fejlesztőtanár/gyógytárgypedagógus kompetenciája. A klinikus a pedagógus munkáját segíti tesztekkel, elsősorban intelligenciaméréssel.

Snijders Oomen (SON)

A súlyos beszédzavarral küzdő gyermekeknél nem mindig lehet felvenni verbális próbákat is tartalmazó tesztet, ezért náluk nonverbális intelligenciatesztet használunk.

Szubtesztek: mozaik (vizuális analízis és szintézis), vizuális emlékezeti, kombináció, analógiás gondolkodás, vizuális-akusztikus-szeriális emlékezeti próba (KNOX).

Diszlexiás gyermekeknél szórtabb a profil, mint a kontrollcsoportnál; főleg az emlékezeti feladatokban teljesítenek gyengébben.

WISC IV.: tanulási zavart valószínűsít elsősorban a profil egyenetlensége. A legfontosabb a Vml és Pkl szignifikáns különbsége. De ha e két fő index között nincs is statisztikailag jelentős eltérés, lehet a másik két mutató és a fő indexek vonatkozásában is kirívó egyenetlenség.

A profil akkor is egyenetlennek minősül, ha valamely indexen belül annyira szétterjednek az értékpontok, hogy átlagukat nem lehet jellemző értéknek tekinteni (nem lehet interpretálni az indexet).

Az egyes szubtesztek és főskálák diszlexiás gyermekeknél (15 szubteszt alapján):

Szignifikánsan gyengébbek a Tt IQ-ban, a gyorsaságin kívül a másik 3 főskálában; egyenként a Verbális megértés és a Munkamemória skála összes részpróbájában. A Pkl gyengébb eredményét a Képiegészítés szubtesztben elért alacsony értékek okozzák.

A főskálák diszlexiás és diszgráfiás gyermekeknél (15 szubteszt alapján):

Az írászavaros gyermekeknél a Tt IQ, a Vml, Mml és a Feldolgozási sebesség mutató is gyengébb a kontrollcsoport értékeinél.

Az egyes szubtesztek és főskálák diszkalkuliás gyermekeknél (15 szubteszt alapján):

A TtIQ-ban és az összes főskálás gyengébb eredményt értek el a kontrollcsoportnál. Legjelentősebb a különbség a Perceptuális következtetés indexnél, ezen belül is Képi fogalomalkotás szubtesztben, amely az absztrakt, kategoriális gondolkodást méri.

Az absztrahálás műveletét a WISC IV. két próbában (Közös jelentés, Képi fogalomalkotás) is méri. Ha mindkettő gyenge, az nagy valószínűséggel együtt jár a matematikai teljesítménnyel. Gyakran látjuk a Mozaik szubteszt gyengeségét is számolási gyengeséggel küzdő tanulóknál.

Sajnos, a WISC IV.-ből kihagyták a korábbi Számolási gondolkodás szubtesztet, mivel nem eléggé specifikus, annyira sok részképesség együttműködése kell a számoláshoz.

Bender szenzomotoros teszt: ha az összpontszám jelentősen elmarad a gyermek értelmi szintjétől, ez is tanulási nehézséget ill. zavart valószínűsít.

Figyelmetlenség panasznál ajánlatos figyelemtesztet is felvenni (pl. Pieron).

Tanulási zavar problémával jelentkező gyermek szüleitől felvett anamnézis térjen ki olyan momentumokra, amelyekre más problémánál kisebb hangsúlyt helyezünk.

Mivel előfordul pszichogén eredetű diszlexia is, ha a pedagógus sem talál részképesség gyengeséget, s az intelligencia is legalább átlagos és képességprofil kiegyenlített, érdemes személyiség-vizsgálatot végezni.

A diszlexiás és diszortográfias gyerekek családjában szenvedéssel, zűrzavarral és mély kétségbeeséssel találkozunk: ezeknek az iskolai kudarcot elszenvedő gyerekeknek a helyzete azokéra emlékeztet, aki néhány évtizeddel ezelőtt látás- vagy hallás zavarokkal küszködtek.

Emlékszem arra, hogy milyen megjegyzések hangzottak el akkoriban: képtelenek figyelni, nem értenek semmit stb. Amikor ezek a gyerekek végre szemüveget viselhetek, eredményeik látványosan javultak, a néhány szkeptikus kommentár ellenére. A szemüveg divatba jött, és ha hihetünk az orvosoknak, mindenkinek azt kéne viselnie.

Mosolyognunk kell ezen, de mégis... Ma a népesség 8 – 12 % - küzd többé kevésbé súlyos olvasási és írástanulási zavarokkal. A gyerekek kiborulnak, a szülők kétségbe esnek, a tanárok a

hajukat tépik, - miért? Mert azt mondják ezekről a gyerekekről, hogy reménytelenek. Ugyanakkor reedukációjukat követően meglepően egyszerű és nyilván való módon rendbe jön minden.

Ezeknek a zavaroknak a reedukációs módszerei alakulóban vannak és lassan fejlődnek, mivel még nem ismerik eléggé az írott nyelv tanulásának neurológiai alapjait. Vannak olyanok, akik speciális intézményeket, iskolákat szeretnének létrehozni az olvasási és írási nehézségekkel küzdő gyermekek számára. Ez minden bizonnyal megoldás lenne azok számára, akik a diszlexia keretén túllépő társult zavarokat mutatnak. Ők viszont mindössze a diszlexiával sújtott gyermekek 3 - 4 százalékát alkotják. Az olvasás, az írás, a rajz és a számolás tanulásának szomatikus szinten nem kimutatható zavarairól csak nemrégiben készültek kimutatások. Ezek a zavarok devalorizálják a bennük szenvedőket, akik azt látják, hogy úgy tekintenek rájuk, mint valami használhatatlan, alkalmazkodni nem tudó, osztályról osztályra vonszolt koloncra. Addig amíg a szülők ellene nem szegülnek az örökösen javasolt osztályismétléseknek, addig amíg át nem mennek speciális osztályokba, vagy oktatási struktúrákba, holott felbecsülhetetlen és senki által nem ismert képességeik vannak tartalékban.

Az egyik iskola osztályában anélkül vizsgáldtunk, hogy különbséget tettünk volna a diszlexiások és a nem diszlexiások között.

A diszlexiás és diszortográfiás gyerekek többsége egészen kis kora óta szeret írni, egész füzeteket telekормölnék, hogy gondolataikat, érzéseiket, érzelmeiket kifejezzék. Ellentétben azzal, amit hinni szoktak, az írás, a rajzzal együtt a kedvenc kifejezési módjuk.

Az év végén egyetlen olyan tanulónk maradt, aki nem tudott életkorától elvárhatóan rendesen olvasni. A tanuló a diszlexia kereteit meghaladó magatartási és idegrendszeri zavarokkal küzdött. Ugyanígy a 9. osztályban a már diszlexiásként diagnosztizált gyerekek, akik hagyományos gyógypedagógiai kezelés alatt álltak, teljesen megfelelő szintre jutottak el írásból és olvasásból.

A tanároknak szánt eszközök összetettek, mivel az egyént saját teljességében célozzák meg, alkalmazásuk azonban egyszerű, és meggyőződésem hogy a beiskolázott „diszlexiások számára” fölösleges speciális struktúrákat, diszlexiás osztályokat létrehozni.

A reedukáció a gyógypedagógusok feladata, akiknek félre kell tenniük a hatástalan eszközöket és meg kell ismerkedniük a hatékonyabb technikákkal. A nevelés a tanárok és a szülők feladata: tanítsuk a diszlexiásokat úgy, hogy korrigáljuk a diszlexiájukat, azért, hogy úgy tudjanak olvasni és írni, mint bárki más. Mindezt anélkül, hogy elkülönítenénk őket a többi tanulótól. Ez kellene, hogy legyen a célkitűzés ezen a területen.

A társadalom minden időben kivetette magából azokat, akik eltértek a normától, ezért van az, hogy a diszlexiások mind kisebbség és még mindig nem nyernek kegyelmet az emberek szemében. Néhány külföldi országban az utóbbi időben a magukat határtalanul felfedő felnőtt diszlexiások, a

„szégyen betegségének” hívják a diszlexiát. Ez az elnevezés sokat elárul arról, hogy milyen nehézségekkel szembesülnek a diszlexiások a társadalomba való szakmai beilleszkedésük során.

Az eltitkolást valóságos művészetté fejlesztik, mentőötlet – stratégiákat, mindenféle álcázási módszereket dolgoznak ki. El kell rejteni nehézségeiket, hogy normálisnak tűnjenek, mivel írásukat látva teljesen elképednek az olvasók, akik ezután műveletleneknek, sőt jogtalan bitorlóknak tarthatják őket. A diszlexiások hibái egy eredeti és gazdag nyelv esztétikájának felelnek meg, és hangsúlyozni szeretnék a fejleszthetőség fontosságát, hogy erőfeszítés nélkül tudjanak olvasni, örömmel írjanak, és egyúttal fejlesszék saját nyelvi logikájukat, költői érzésüket, csakúgy, mint a rájuk sajátosan jellemző mondatszerkesztést, idő - és térfogalmukat.

A diszlexiás és diszortográfiás gyerekek többsége egészen kis kora óta szeret írni, egész füzeteket telekörmölnék, hogy gondolataikat, érzéseiket, érzelmeiket kifejezzék. Ellentétben azzal, amit hinni szoktak, az írás, a rajzzal együtt a kedvenc kifejezési módjuk.

Csak hogy az első hibáktól kezdve a szülők tekintete megváltozik. „Nem értek belőle semmit, fonetikusán írtad, tele van áthúzással, túl sok hibát ejtesz, jobban is megerőltethetnéd magad... „ Ha sejtenék milyen hatása van ezeknek a megjegyzéseknek az iskolában éppúgy, mint otthon, számos trauma elkerülhető lenne és a diszlexiásokat arra bátorítanánk, hogy írjanak, fejezzék ki önmagukat, fejtssék ki gondolataikat, bármilyenek is a hibáik. Megtanulnánk megismerni, igazi értékükön megismerni őket.

Ki tudja ma bizonyítani, hogy a diszlexia nyelvi logikája rendellenes? Az ő gondjuk és a miénk is az, hogy eljussanak az írott nyelvnek ahhoz a változatához, amelyet mindannyian alkalmazunk, hogy részt vehessenek a közös kód használatában.

Célunk tehát egyrészt az, hogy gyógypedagógiai reedukációval segítsünk nekik elsajátítani ezt a kódot, másrészt pedig, hogy lehetővé tegyük számukra, hogy azok legyenek akik, hogy fejlesszék eredeti nyelvi struktúrájukat, amelyek a gondolatok sajátos kidolgozásról, valamint az élet intelligens és különleges látásmódjáról tanúskodnak.

Elsősorban az alábbi területeket kell fejleszteniük:

- a nyelv ritmusa, a költészet az időtartam, a dallam, hanglejtés, a hangoknak, valamint a szavak jelentésének, az írott szövegek „látása”,
- a nyelv pszichoakusztikai paraméterei hangsúlyos szerepének elemzése a neurológia, zenei plasztikai és szenzoriális struktúrákban,
- a fonéma – graféma váltás,

- a fonológiai tudat, valamint a vizuális és auditív szegmentációs folyamatok,
- a különböző emlékezeti típusok kezelése,
- a figyelések és észlelések viszonya,
- metafonológiai folyamatok és fonológiai mediáció, a szenzoriális kognitív és testi explorációk, amelyek az improvizáció szintjéhez vezetnek / egyidejű alkotás és értelmezés /,
- prozódia / intonáció /,
- a nyelv paradigmatis és szintagmatikus tengelyei,
- az időre vonatkozó információk kezelése,
- a térbeli szerveződés,
- a gyakorlat és az elmélet szintézise, az elemző készség fejlesztése a kreativitás és a spontán alkalmazkodás segítségével.

5.5 A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok és kompetenciák – Mentálhigiénés nevelés.

A személyiségfejlesztést a következő négy konkrét pedagógiai feladat köré csoportosítjuk nevelői munkánk során:

1. Az értelem kiművelése terén elvégzendő feladatok:
  - a megismerési vágy fejlesztése
  - a tapasztalati és értelmező tanulás elsajátítása
2. A segítő életmódra nevelés területén elvégzendő feladat:
  - a pozitív szociális szokások kialakulásának segítése
3. Az egészséges és kulturált életmódra nevelés feladata:
  - a mintaszerűen egészséges életmód ismérveinek megismertetése a tanulókkal
  - a tanulói önértékelés rendszeressé válása a nevelő munka során
4. Az alkotóképesség, a kreativitás fejlesztése:
  - a szabályhasználat képességének fejlesztése

- az iskolán kívüli fórumok egyre hatékonyabb kihasználása.
- az önálló ismeretszerzés önfejlesztés igényének képességének erősítése

A személyiségfejlesztés minden tantárgy tanításának része, minden tanár a saját szakterületén és egyéniségével formálja a diákot. A tanórán kívüli iskolai tevékenységek szerepe különösen fontos. A szabadidős tevékenységek összehangolása az ezért felelős pedagógus(ok) kiemelt feladata.

Modern korunk nem kedvez a stabil, kiegyensúlyozott személyiség megőrzésének. Ezért is oly fontos a pedagógus számára, hogy minden tanítványát egyéniségként, szuverén személyiségként kezelje, főképpen a gimnáziumi évek, a kamaszkor idején, a felnőttkor küszöbén. Minden foglalkozás (óra alatti, szakköri, iskolán kívüli, személyes) egyénre szabott legyen.

Diákjainkat mindenekelőtt egy olyan ritmusú életvezetésre kell megtanítanunk, amely testi-, lelki- és szellemi fejlődésüket szolgálja. Az ébredéstől a napi stresszek kivédésén át az elavulásig terjedjenek ezek az ismeretek. (Szakirodalom a Hétköznapi pszichológia című sorozatban.)

A családi háttér szerepéről külön tanulmányokat lehetne írni, ám álljon itt csak annyi, hogy a demográfiai felmérések szerint minden harmadik magyarországi család csonka, s ez a tendencia a minden második felé már el is mozdult. Ezen ijesztő számok mögé kell néznünk. Még ha a szülők együtt is élnek, akkor is szembekerülhetünk a munkanélküliség és az alkoholizmus problémájával az apák és anyák esetében.

Hogy ne kerülhessenek a diákok veszélyeztetett helyzetbe, elengedhetetlen, hogy a régi, jól bevált családlátogatások módszerével igenis éljünk. (A személyes kontaktust mindegy, milyen fogalommal jelöljük.) A gyermek a viselkedésmintáit nem csupán szüleitől szerzi, de a barátaitól is, s tán ebben a korban ez utóbbi a meghatározóbb. Amennyiben iskolán belüli kötésekről, kapcsolatokról van szó, ez látható. A problémás helyzet akkor állhat elő, ha az iskolán kívüli, úgynevezett deviánsabb csoportokhoz való tartozás esete áll fenn.

Amennyiben e külső, veszélyes hatások érik a tanulót (drog, túlzott alkoholfogyasztás stb.), ennek hatásait bármely nyitott szemmel járó kolléga észlelheti az órák alatti viselkedésen, levertségen, hiperaktivitáson, magatartászavaron stb. A tanár felelőssége, hogy megkülönböztesse az egyedi esetet attól, amikor már egy rossz irányba haladó életformával van dolga, mire felhívni a környezet figyelmét már kötelesség.

Ahhoz, hogy a diákok megfelelő baráti körre leljenek, ahhoz máris egyfajta kialakult értékrendet kellene feltételezni bennük. Sajnos, a veszély abban áll, hogy ez még csak most van kialakulóban. A valódi és az álértékek megkülönböztetése igen nehéz, főleg ebben az átalakuló társadalomban, amikor a fogyasztói érdekek nem igyekeznek különbséget tenni – az eladhatóság és a profit reményében – az

értékek között, hiszen nekünk a fontos az lenne inkább, hogy a forinttal nem mérhető dolgok is fontosak maradjanak, vagy értékessé lehessenek.

Amennyiben a diák továbbtanulási szándéka már egyértelmű, könnyebbé válik a tanár munkája is, hiszen már csupán a tanuló érdeklődését kell a megfelelő mederben tartani, választott hivatása, akár humán, akár reáltárgyakból is álljon, azokban megtalálhatók azok a fent emlegetett értékek, amelyek nyomán a világban eligazodni, biztos fogódzókat találni már lehet. Céltudatos, ha kell sikerorientált életre törekedni, arra biztatni ily módon könnyű.

Sőt, ez az érzés (siker) visszahull a pedagógusra is. Ne feledjük, a negatív utópiák még többségben vannak, alig léteznek olyan irodalmak, amelyek pozitív jövőképpel rendelkeznek. Orwell és Huxley keserűségét még nem cáfolták meg. Erre törekedni pedig: kötelesség.

Feladatunk a középfokú nevelés-oktatás két szakasza alapján a 9-10. illetve a képzésnél a 9-11. évfolyam végénél az általános műveltséget megszilárdítani, az utolsó két évfolyamot a tanuló érdeklődésének megfelelően a pályaválasztást elősegíteni.

6. Módszertani gyűjtemény

6.1 Olvasásfejlesztés

1. Összefüggő prózai szöveg néma olvasása, ismerkedés a szöveggel, majd felolvasása
  - helyes hangsúlyozás gyakorlása
  - megfelelő tempó, hangszín megtalálása
  - kulcsszavak keresése

- tételmondatok megkeresése, bejelölése, felolvasásnál kiemelve vagy tagoltabb olvasással, vagy emelt hangon, a hallgatóságra nézve felhívni rá a figyelmet
- a szöveg műfajának felismerése. A műfajnak megfelelő alaptónus kiválasztása
- a felolvasás történhet:
  - a) frontálisan az egész osztály előtt
  - b) csoportban: a csoporttagok bekezdésenként válthatják egymást, így felolvasva az egész szöveget
  - c) párban: bekezdésenként válthatják egymást, így felolvasva az egész szöveget, vagy ugyanazt a bekezdést mindketten felolvasva, megbeszélik, hogy melyik felolvasás volt kifejezőbb és miért.
- csoportmunkában ugyanazt a szöveget a különböző csoportok különböző stílusban olvassák fel:
  - a) meseszerűen, pátosszal, szárazon, monoton stílusban, tárgyilagosan stb...
  - b) a felolvasások után meg kell beszélni, melyik csoport felolvasása volt a legjobban a szöveghez illő, a legélvezetesebb vagy épp unalmas, és miért?

2. Vers felolvasása

- ismerkedés a verssel: néma olvasás, majd felolvasása
- helyes hangsúlyozás gyakorlása
- megfelelő tempó, hangszín megtalálása
- a vers műfajának felismerése. A műfajnak megfelelő alaptónus kiválasztása
- internetről a vers meghallgatása neves színészek előadásában
- megbeszélni a különbséget: miért szavalhatják különféleképp a színészek a verset? Változik-e a vers értelmezése?
- ha van, akkor a vers megzenésített változatának meghallgatása
- saját vélemények megfogalmazása: kinek, melyik előadásmód tetszett a legjobban
- a színészi szavaltat utánzása
- ki értelmezné másképp a verset?
- a vers, vagy annak egy részletének felolvasása egy levegővel

3. Blattoló olvasás (rögtönző olvasás)

- ismeretlen, először látott szövegek olvasása
- meg kell szokni a nyilvánosság előtt való szereplést: először párban, majd csoportban, végül osztály előtt felolvasva a szöveget, szövegrészetet

- Gyakorlás: tankönyvi olvasmányokon, szépirodalmi műveken (novella, regényrészlet, versek, anekdoták), újságcikkek stb.
- 4. Saját szöveg felolvasása
  - A tanulók által írt fogalmazás felolvasása
- 5. Szöveg dramatizált felolvasása
  - mesék, humoros, rövid történetek felolvasása, majd előadása
  - egy szereplős: a felolvasó játssza el az összes szereplőt a narrátor szerep mellett
  - több szereplős: minden szerepet más-más diák olvas fel.
- 6. SNI-s, BTM-es diákok olvasásgyakorlása
  - az SNI-s és BTM-es diákokat sokszor a mentális gát zavarja leginkább. Esetükben figyelembe kell venni, hogy nem szeretnének nagyobb közönség előtt szerepelni. Így esetükben a frontális szereplés kizárt.
  - szóba jöhet a csoportmunka, vagy a pármunka
  - ha ez is zavaró, akkor a külön SNI fejlesztő foglalkozáson érdemes a hangos olvasás gyakorlása

6.2 Szövegértés – szövegalkotás fejlesztése

Az olvasásfejlesztés során alkalmazott módszerek, például a szövegek dramatizált felolvasása már szorosan összefügg a szövegértéssel, a szöveg értelmezésével, hiszen a megértés nélkül nem lehet jól dramatizálni egy adott szöveget.

1. Rész-egész viszony felismerése: A részekbe menő szövegfeldolgozás előtt mindig érdemes a szöveg egészét áttekinteni. Hiszen akár érettségidolgozatoknál, kompetenciamérés alkalmából, szövegértés feladatlapoknál is ajánlott először a feladatlap egészét kell átnézni.
2. Parafrázis (átfogalmazás): az olvasott szöveg, történet vagy kezdetben csak egy-egy bekezdés átfogalmazása, saját szavakkal való elmesélése.
3. Idegenszavak: jelentésének kiderítése lexikonokból, kézikönyvekből vagy akár okostelefon segítségével a netről.
4. A nem világos fogalmak jelentésének tisztázása szintén lexikonokból vagy internetről
5. Magyar-magyar szótár készítése: az idegen nyelv tanulásánál használt egynyelvű szótárak mintájára
6. Kulcsszavak keresése
7. Tételmondatok keresése, bejelölése

8. Vázlatírás
9. A szöveg szerkezetének, tagolásának megfelelően a részeknek kifejező címek adása
10. Gondolattérkép készítése
11. Kérdések fogalmazása, melyek segítségével ellenőrizhető az adott szöveg megértése. Kiváló módszer a tanulóknak önellenőrzésre is.
12. Képek, ábrák, diagramok, táblázatok értelmezésének gyakorlása
  - a szövegben megadott adatok alapján a tanuló készíti el a diagramot vagy a táblázatot
  - meglévő, adatokat már tartalmazó diagramok, táblázatok elemzése, értelmezése
13. Alkosd újra a szöveget
  - a tanulók csoportban dolgoznak
  - egy rövid szöveget színes kártyákra szavanként felírunk
  - minden mondat más-más színű kártyákra kerül
  - a tanulók feladata: színek szerint szétválogatni egy-egy mondat szavait,
  - összeállítani a szavakból a mondatokat
  - megállapítani a mondatok helyes sorrendjét
14. Szóalkotás
  - pár- vagy csoportmunkában időre
  - színes kártyákra fogalmakat írni betűkre bontva
  - feladat a betűkártyákból összerakni a fogalmakat
15. Fogalmak gyakorlása szövegalkotással
  - első lépésben a betűkártyákból ki kell rakni fogalmakat (14. szóalkotás)
  - majd a színes kártyákból a kitalált fogalmak meghatározásait kell összerakni (13. Alkosd újra a szöveget)
  - a feladat könnyebb fajtája, ha a különböző fogalmak szavai különböző színű kártyákon vannak
  - nehezítés, ha azonos színű kártyákon van az összes szó a meghatározásokhoz.

6.3 Szókincs fejlesztése

1. Régies szavaink képekben:
  - több fotóból kell kiválasztani a megadott szóhoz illőt.
2. Szómagyarázat:
  - egy szóhoz három vagy négy meghatározásból a helyes kiválasztása
3. Szinonimakeresés I.:

- egy szóhoz négy másik jelentés, melyekből egy nem illik az alapszóhoz
- 4. Szinonimakeresés II.:
  - egy adott szóhoz minél több szinonima keresése. Ez a feladat végezhető egyénileg, párban vagy csoportban.
- 5. Szinonimakeresés III.:
  - az első oszlop szavaihoz a második és harmadik oszlopban összekeverve szerepelnek szinonimák. Az alapszavakhoz kell a két megfelelő szinonima számát vagy a magát a kifejezést párosítani. Nehezíteni lehet a feladaton úgy, ha a szinonimák közt kakuktkötés is szerepel.
- 6. Összetett szavak: szógyűjtés.
  - Minél több összetett szó keresése, melyben a megadott szavak elő- vagy utótagként szerepelnek
- 7. Szólánc:
  - a szólánc első és utolsó tagja adott, valamint az, hogy hány lépésben kell eljutni az első összetett szótól az utolsóig utó- illetve előtagokat hozzárakva.
- 8. Szólás-, közmondás értelmezés
  - saját szavakkal a szólás, közmondás magyarázata
  - megadott magyarázatokból a helyes kiválasztása
  - Csoportmunkában kitalálják, hogy a szólás magyarázatát rajzolni akarják vagy elmutogatják.
- 9. Állandósult jelzős szerkezetek kiegészítése:
  - a jelzős szerkezetekből vagy csak a jelző, vagy csak a jelzett szó van megadva
- 10. Szóképzés:
  - adott idő alatt egy adott szóból hány szót tud képezni a tanuló
- 11. „Lyukas” összetett szavak:
  - két szó közé egy harmadik szót kell találni, mely mindkét szóhoz illik, az elsőhöz utótagként, a másodikhoz előtagként
- 12. Ismeretlen szavak keresése, értelmezése
  - első lépésben a szövegösszefüggés alapján
  - ha nem sikerül, pár vagy csoportmunkában: „Ki tudja?”
  - amennyiben maradnak ismeretlen kifejezések, netről okostelefonnal vagy a Magyar nyelv értelmező kéziszótárból gyűjtőmunka

- az új szavakkal, kifejezésekkel mondatokat írnak a tanulók a memorizálás érdekében
13. **Kakukktojás**
- négy oszlopban felsorolt szavak
  - minden sorban négy szó, melyek közül egy kakukktojás, mivel a másik három szó rokonértelmű kifejezés
14. **Szólásértelmezés:**
- hasonló a kakukktojás feladathoz, csak itt egy-egy szóláshoz találunk három hozzátartozó meghatározást és egy kakukktojást.
15. **Szólásképrejtvény**
- szólások rájuk jellemző képekkel, grafikával kifejezve.
  - melyik szólás a megfejtés?
  - a tanulók a megfejtés után a szólásmagyarázatot is kifejtik
16. **Asszociációs játék**
- a tanulók sorban egymás után asszociálnak mindig az előttük lévő társuk által mondott szóra
  - memóriafejlesztés: a sor végére érve a füzetbe az elhangzás sorrendjében leírják a szavakat
  - az asszociációt sosem kell megmagyarázni, de sem trágár kifejezések, sem poénból „bedobott” szavak nem érvényesek
  - maximum 5 mp a rendelkezésre álló idő, ha nem sikerül ennyi idő alatt asszociálni, akkor a tanuló passzol és feláll
17. **Szókeresés I.: 5X5 négyzetben véletlenszerűen betűk beírva, értelmes szavakat kell keresni**
- bármilyen irányban lehet mozogni (cikkcakkban is), de betűt átugrani nem lehet
  - ugyanabban a szóban ugyanarra a négyzetre nem lehet többször lépni
  - a képzett, ragozott formák is érvényesek
  - csak a magyar helyesírásnak megfelelő szavak elfogadhatók
  - rövidítések nem elfogadhatók
  - a szavak a felhasznált betűk száma alapján pontot érnek
  - cél: minél több szó megtalálása, minél több pont elérése
18. **Szókeresés II.: 15X15-ös vagy ennél nagyobb négyzetben kell előre megadott szavakat keresni**
- balról jobbra, illetve visszafelé

- alulról felfelé, illetve visszafele
- valamint átlósan lehet keresni a szavakat

6.4 Írásbeli és szóbeli anyanyelvi kommunikáció fejlesztése

1. A szókincsfejlesztés teljes módszertana ide sorolható, hiszen a szókincs fejlődésével együtt jár a kommunikációs készség fejlődése is
2. Lyukas szöveg I.: egy adott szövegben kell a hiányzó szavakat a szöveg alatt felsorolt szavakkal pótolni. Nehezítés lehet, ha szerepel 1-2 olyan szó is a felsorolásban, ami kimarad.
3. Lyukas szöveg II.: a lyukas szöveg I-hez hasonlóan pótolni kell szavakat, de segítség nélkül, önállóan kell kitalálni, vajon milyen szavak illenek a szövegbe
4. Ötletroham
  - csoportmunkában különböző témakörökben, témákban lehet használni pl. bevezető órákon
  - pl. Mire figyeljünk a fogalmazásnál?
  - Csoportmunkában a tanulók összegyűjtik szerintük mi a fontos egy fogalmazás megírásánál
  - az ötleteket post-it-re jegyzetelik
  - a csoportok közös megbeszéléssel a táblára minél több fogalmazással kapcsolatos, szabályt, szempontot felhelyeznek
  - A post-it-eket tartalmilag, vagy bármilyen más, megbeszélte szempont szerint rendszerezve lehet a táblára tenni

7. Ellenőrzés

Szövegértés kompetenciafejlesztő foglalkozás ellenőrzése

Ki?	Mikor?	Hogyan?
Közismereti Igazgatóhelyettes Munkaközösség-vezető	November Március Május	Óralátogatás Belső dokumentumok ellenőrzése

8. Melléklet

	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								

Bevezetésnek Szelek szárnyán feladat
Ráhangolódás; koncentráció, figyelemfejlesztés, térbeli orientáció fejlesztése
Kiindulópont: B3
Lépések:
Észak 2
Nyugat 4
Dél 6
Nyugat 2
Északkelet 6 (B1)
Dél 5
Kelet 3 (maradunk a B6-on)
Északnyugat (E3)

Címet a füzetbe felírni
Tanulók szerint hány féle nyelv van ma a világon?
Halmazalakítás: a tippek alapján a tanulók csoportokat alakítanak ki. Mindenki ahhoz a csoporthoz megy, mely az ő tippjéhez a legközelebb áll.
100-nál kevesebb
101-300-ig
301-500-ig
500-1000-ig
Stb
A csoportok száma és a határértékek a „licit” alapján változhatnak

Biblia
Kommunikáció fejlesztése, szövegalkotás szóban és írásban

Az emberi nyelv gazdagsága

- Aktív és passzív szókincs
- Fejlesztés
- Olvasás fontossága

Fogalmak meghatározása
Ki mit szeret olvasni?
Nyomtatott forma – ebook
Internet – tájékozódás
Internet veszélyei

Szótárak

Szavaink száma	1 millió
MTA szógyűjteménye	600 000
Tudományos és köznyelvi szavak értelmező szótára (Net)	150 000
Magyar értelmező kéziszótár	70 000
A magyar nyelv értelmező szótára	200 000
Arany János	23 000
Petőfi Sándor	20 000
Jókai Mór (csak a nehéz vagy különleges szavak)	22 000
Igényes felnőtt ember aktív szókincse	10 000

Szótárak szavainak száma
Íróink, költőink szótárai
Igényes ember szókincse
A tankönyv 200-201. oldalának számadatai alapján készíts táblázatot a füzetedbe!

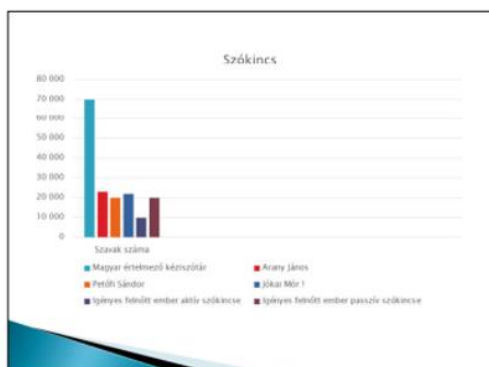

Diagram értelmezése
Miért nem szerepelnek a diagramon a nagyobb értékek?
Viszonyítás: 1 000 000 – 10 000

Az emberi nyelv gazdagsága

- Korlátlan, állandóan mozgásban lévő, eleven kifejezőeszköz
- Szavak képzett alakjai
- Igeközös igék más-más árnyalattal gazdagítják a szót
- Azonos alakú, de többjelentésű szavak

Jegyzet másolása a füzetbe

Gyűjtsd a szavakat!

- › Gyűjtsd ki minél több igekötős alakját a beszél igének!
- › Megbeszél, kibeszél, bebeszél, lebeszél, összebeszél, visszabeszél, átbeszél, összevissza beszél, szétbeszél, keresztülbeszél.

Pármunka

Rendelkezésre álló idő 2 perc.

Frontális egyeztetés, gyűjtőmunka 2 perc

Szókereső

S	B	Z	Á	R
Á	Z	T	A	I
B	E	Ó	K	N
P	L	Z	C	T
A	S	S	Í	V

Keress meg az óra anyagával kapcsolatos 5 szót a táblázatban!

Bábel

Szókincs

Szótár

Aktív

Passzív

Szinonimák

- › Írj minél több szinonimát a *nézz* szóra!
- Használhatod okostelefonod.
- › TK. 201. oldalon ellenőrizd!

8.1 Sajátos nevelési igényű tanulók gyógypedagógiai fejlesztése. Óravázlat

Óra jellege: SNI - foglalkozás				
Táncsics Mihály Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium, Veszprém				
Témakör: A tanulási nehézségek ill. a részképesség-zavarok korrekciója.		Az óra anyaga: . Frostig olyan vizuális percepció teszt használata.		
Az óra típusa: Gyakorló – korrekciós óra		Módszer: Olvasási algoritmusok alkalmazása		
Új tananyag feldolgozó és alkalmazó óra		A tanultak alkalmazása, közös felismerés és szabályalkotás módszerével.		
Taneszközök:		Szemléltető eszközök:		
tankönyv, füzet, Frostig teszt		tábla, teszt batériák		
Célok: a feladatok közös elvégzés és az eredmények kiértékelése a tanulók bevonásával. Visszacsatolások interaktív módon.				
olvasás gyakorlása	az ismeretek rendezése	esztétikus ábra	következtetés	táblázatba rendezés
az algoritmusok jelentősége	a logikus gondolkodás	algoritmus ábrázolás	esztétikus munka	

Idő (perc)	Foglalkozási egység	Módszer, tartalom	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	alapfogalmak átisméltése	Szóbeli interakció	Korábbi órákon leadott anyagok		A diákok igénylik ezt a visszajelzést és megerősítést
4 perc	Betűk rajzotatása	Írásbeli feladatok gyakorlása.	Finom motorika fejlesztése.	Aktív tábla, gyakorló füzet.	A feladatok változtatása felkelti az érdeklődést.
6	A feladat megoldások ellenőrzése,	Szabályok kiterjesztése.	Íráskép fejlesztése.	Aktív tábla.	Érdemes visszatérni a feladatok lezárásához.

Idő (perc)	Foglalkozási egység	Módszer, tartalom	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
perc					
7 perc	Íráskép elemzés.	Íráskép algoritmusok értelmezése.	Írás felmérő tesztek.	Aktív táblás írásprogram.	A szükséges és elegendő feltétel erősítése szükséges
5 perc	Az írás tartalmi elemzése.	Függő és független változók beiktatása az írás elemzésbe.	Írás felmérő tesztek.		Korrekciós ismétlés szükséges.
12 perc	Alaputasítások kódolása a gondolkodásban.	Komplex írás elemzés.	Írás felmérő tesztek.	Kezdő írás paraméterek megadása.	Korrekciós ismétlés szükséges.
3 perc	összefoglalás	Elemzési tapasztalatok összegzése.	az órán megtapasztaltak konklúziója	Aktív tábla.	Vizuális megerősítés szükséges.
3 perc	Házi feladatok	Egyszerű íráskép algoritmusok megfogalmazása.	Az órán tanultak és tapasztaltak	Aktív tábla.	Visszacsatolás a gyakorlati feladatokra.

Az órai munka fontos feladata az átlagos vizuális látásmód megalapozása a tanulóknál. A finom motorika és a memória fejlesztése. A tanulók az órai feladatokat az otthoni gyakorlással mélyítik el.

Az órán alkalmazott Frostig teszt olyan vizuális percepciók teszt, amelyről azt állították az '50 - 60-as években, hogy meg tudja jósolni a későbbi olvasási-írási zavart.

Később egyre többen ismerték fel a nyelvi fejlettség, az expresszív beszéd szerepét mind alaki, mind tartalmi vonatkozásban. Pl. Meixner Ildikó ennek döntő jelentőséget tulajdonított (1960-70-es évek) a diszlexia kialakulásában.

Vizsgált területek:

- beszédhibák
- szókincs
- grammatikus hibák
- mondatalkotási készség

Ezeket a területeket próbáljuk fejleszteni az egyes órákon.

9. Felhasznált irodalom

SNI:

Meixner Ildikó: A dyslexia prevenció, reedukáció módszere (BGGYTF Kiadó, 1995, 2012)

Gyarmathy Éva: Diszlexia – A specifikus tanítási zavar (Lélekben Otthon kiadó, 2007)

Juhász- Dékány: Kézikönyv a diszkalkulia felismeréséhez (Logopédia Kiadó, 2007).

Módszertan:

Bányai Sándor, Dr. Szivák Judit: MódszerLesen: Kompetenciafejlesztő módszerek tanároknak (Raabe, 2010)

Kálmán László, Kerner Anna: Magyar nyelv Tanári kincsestár: Segédanyagok és ötletek a nyelvi képességfejlesztéshez (Raabe, 2006)

Kagan, Spencer: Kooperatív tanulás (Önkonet Kft., 2001)

Vannay Aladárné: Gondolkodj és írd! (Logopédia Kiadó, 2006)

Ginnis, Paul: Tanítási és tanulási receptkönyv (Alexandra Kiadó, 2007)